

APOKARIPXI

Ritonõpo Nenepohpyry João a Apocalipse Ekarotopo

Apokaripxi tymerose João a Jezu poetory tō ryh-
maryhtao romano tuisary a, mokyro eahmary
se pyra toto exiryke. João tapuruse kynexine
ahmõta Patimo po Ritonõpo omiry ekaroryke eya
Jezu poko. Mame tynmerohpyry taropose eya
Jezu enetupuhnã neneryme 7mã pata tō pona
Azia po, Turukia nonory po. Jezu enetupuh-
nanõ jamihtanohpõko mana eanahtotohme, ana-
monohpyra toto ehtohme Jezu enetuputyry poko
tyryhmase toto ahtao ro.

Moro tynmerohpyry ao Ritonõpo nenepoh-
pyry tō ekarõko mana. Morohne eneryke ynara
enetupuhnõko sytatose: joroko tamuru jami-
tunuru enahnõko mana, typoremãkasẽme exiko
mana ipoetory tō maro. Yrome Ritonõpo orẽpyra
mana Jezu Kyrixtu maro. Emero anamonohpyra
exiketõ Jezu enetuputyry poko jũme isene exiko
Ritonõpo maro kapu ao, Ritonõpo nyrihpyry kase-
nato ao.

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1-8

Jezu Kyrixtu osenepotopo 1.9-20

Aomiry typoetory tomo a 2.1–3.22

Enepotoh pape apuhtoh 7me 4.1–8.5

Rueimo 7me 8.6–11.19

Nohpo te, zakareimo 12.1-18

Asakoro onokyroimo 13.1-18
 Imehnõ enepotoh tonomo 14.1-20
 7me kasana 15.1–16.21
 Papironia, nohpo 17.1–19.4
 Imehnõ enepotoh tonomo 19.5–20.15
 Kapu kasenato, nono kasenato, Jerusarẽ 21.1–
 22.5
 Jezu oepiry ropa poko 22.6-21

¹ Moro João nymerohpyry, Jezu Kyrixtu nenepotyã poko. Ritonõpo nekarotyã morohne typoetory tõ amorepatohme, imeĩpo ehtoh poko, zuaro toto ehtohme. Mame Kyrixtu a morohne poko typoetory tõ João a, tutuarõtanohtose tynenyokyhpyry a.

² Mame João a tynenehpyry tokarose emero porehme. Morohne tymerose sero poko, Ritonõpo nekarohpyry, Jezu Kyrixtu namorepatopõpyry, enara.

³ Tãkye exĩko matose sero pape sekeremaneme awahtao xine. Tãkye roropa exĩko matose sã omi etaneme awahtao xine, otato roropa awahtao xine. Ritonõpo poe sero tymerose. Okyna hkopyra serohne exĩko mana emero. Ekurehpyra mana.

“Kure pãna matou?”

⁴ Ynymerohpyry moro onenerykõme, Jezu poetory tõme matose, 7me pata põkõme matose Azia rãnao. Ywy ase João.

Oturũko ase Ritonõpo a opoko xine. Ritonõpome mana, moino ro kynexine, jumãme exikehpyra roropa mana. Ynara ãko ase eya opoko xine: “Kure rokẽ opoetory tõ tyriko Papa. Torẽtyke pyra

tyriko toto,” äko ase. Ritonõpo Zuzenu a kure oriporykõ se ase roropa, Ritonõpo apõ ëpataka exikety a, torëtyke pyra oehtohkõme.

⁵ Jezu Kyrixtu a roropa kure oriporykõ se ase. Kutuarõtanohekõme mana, zae aomiry exiryke. Aësemamyhpyry ropa ynororo osemazuhme toorihxïpo. Imeïpo kuësemãkapotorÿko ropa mana tõsemãtopõpyry ropa saaro. Tuisa tõ esëme mã ynororo.

Kypyno xine roropa mana. Toorikyry ke tymyh-pokase ropa sytatose eya, kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme,

⁶ Ritonõpo maro oturuketõme kuehtohkõme Jũ maro oturuketõme, ipoetoryme roropa kuehtohkõme. “Kure Jezu Kyrixtu mana tuisamehxo. Jamihmehxo roropa mana jũme,” sykatone ipoko, enara.

⁷ Enetoko ke! Oehnõko ropa mana akuru htoko. Emero mã mokyro enëko, tuohpõkõ roropa. Mame sero nono põkõ emero xitãko mã toto mokyro eneryke tyya xine. Morara ahtao ro, osehko ropa Jezu, enara.

⁸ “Ywy ase Ame, Zme roropa. Apitorymãme, etyhpyrymãme, enara,” äko Kuesëkõ Ritonõpo mana. Emero tyriry waro exiketyme ynororo. “Ywy ase seromaroro. Pake exiase. Jũme exikeh-pyra ase roropa,” äko mana.

Kyrixtu enetopõpyry

⁹ Ywy ase João, oruikomo. Jezu maro etuarimãko ase. Oetuarimarykõ sã ase etuarimãko roropa. Ipoetoryme sytatose, eanahtõko roropa

sytatose. Ahmōta pona tonehse ywy ahno a Patimo pona, Ritonōpo omiry ekaroryke ya imehnō netaryme. Zae ehtoh Jezu namorepahpyry roropa ekaroryke ya tonehse ywy xiaro, āpuruhpyry taka samo.

¹⁰ Nomīko ae Ritonōpo poko exiase. Mame Zuzenu tooehse ya. Tuarō pyra jahtao omi totase ya, ŷkae opore exikety, rue etone samo.

¹¹ Ynara nase:

— Pape imeroko onenery tō poko. Mame onymerohpyry aropoko ypoetory tomo a oximōmākomo a 7me pata tō pona, toto neneryme, Epezu pona, Eximina pona, Perekamu pona, Tiatira pona, Sarati pona, Pirateupia pona, Raotisea pona, enara.

¹² Mame ŷkakoxi toeramase jahtao juruhpō enese nāparina tō rokē enease, setime. Apō po nexiase kehko.

¹³ Moro rānao orutua nexiase tupoke. Xikihme nexiase. Zupō mosa nexiase. Ipupuru pona toehse. Ipuropuru zomye zamareary panō nexiase, uuru risemy.

¹⁴ Zūsety karimutume nexiase, mauru samo, akurū sã roropa karimutume. Enuru zemime nexiase apoto samo.

¹⁵ Ipupuru zemime roropa nexiase metau iahkahpyry samo. Metau ikorokahpyry seneneme nexiase. Aomiry sōkane konōto sã nexiase.

¹⁶ Mame emahpo xirikuato nexiase setime, apotunuru wino. Ītao ratoimo nexiase, osetato taere exikety. Ēmyty xixi sã nexiase saereme, tãxiahtao exikety samo.

¹⁷ Mokyro tonese ya ahtao, nono pona epukase imyhtokoxi, ahno ekepyry samo. Mame tapose ywy eya tomary ke apotunuru wino. Ynara nase ya:

— Oserehpyra exiko. Ywy ase Osemazuhme aexihpyry, Etyhpyryme aexihpyry, enara.

¹⁸ Orihpÿme exiketyme ase. Jorikyase repe. Yrome eneko ke, orihpÿme ase jÿme. Orihtoh esÿme ase, aorihÿã esÿme roropa.

¹⁹ Naeroro pape imeroko onenery tÿ poko, sero-maroro ehtoh poko te, imeÿpo ehtoh poko, enara.

²⁰ Zuaro pyra mase repe. Otuarÿtanohpÿko ase sÿ xirikuato poko jemah po setimãkomo, mÿ nãparina apÿ poko roropa uuru risemy, setimãkomo. Sero xirikuato tÿ ypoetory tÿ ewomananÿme mã toto. Nãparina apÿ moro setimãkÿ ypoetory tÿ oximÿmãkÿ enetupuhtoh moro.

2

Jezu omihpyry Epezu pÿkÿ neneryme

¹ — Naeroro pape imeroko ynenyokyhpyry neneryme, Epezu pÿkÿ amorepane neneryme. Ynara imeroko: “Ynara kary se xirikuato apoine, setimãkÿ apoine, tomary ke tapotunuru wino. Nãparina apÿ rãnakuroko ytoytÿko roropa ynororo.

² Onyrihpyrykÿ waro ase, ÿme oerohtopÿpyrykÿ roropa. Penekehpyra oehtopÿpyrykÿ waro roropa ase. Iirypyrymãkÿ rypyry se pyra oexirykÿ waro roropa ase. Ynara kananÿ mã: ‘Ywy roropa Ritonÿpo nymenekahpyry ase imehnÿ amorepaneme,’ kananÿ zae ehtoh tukupse oya xine. Ajohpe toto ehtoh waro toehse matose Ritonÿpo nymenekatyãme pyra toto exiryke.

³ Penekehpyra matose. Metuarimatose ypoetoryme oexirykõke, poremãpyra roropa matose.

⁴ Yrome toiro ohxirorykõ se ase, ypyno hkopyra matose osemazuhme ypyno oehtopõpyrykõ sã pyra matose toehse.

⁵ Wenikehpyra ehtoko ypyno oehtopõpyrykõ poko. Oorypyrykõ irumekatoko ropa, osemazuhme ypoko oehtopõpyrykõ sã oehtohkõme ropa. Oorypyrykõ onurumekara ro awahtao xine, oehnõko ropa ase oya xine, okyryrykõ syryhmase tosae, nãparina apony.

⁶ Yrome toiro oehtohkõ poko ose xine ro ase, nikoraita poetory tõ se pyra matose ipunaka, ysamo.

⁷ Typanare awahtao xine, Zuzenu nekarohpyry ypoetory tõ netaryme, moro etatoko. Otato ehtoko. Poremãpyra awahtao xine orihpỹme oritorỹko ase. Ritonõpo esao epery zoko nae. Moro epery enahnanõ mã orihpỹme exĩko. Moro epery ekarõko ase oya xine, enara.”

Jezu omihpyry Eximina põkõ neneryme

⁸ – Imepỹ pape imeroko ynenyokyhpyry neneryme, Eximina põkõ amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya: “Ywy ase osemazuhme aexihpyry, etyhyryme aexihpyry, enara. Aorikyhyryme ro ase. Tõsemãse ropa ase. Ynara kary se ase oya xine,

⁹ oetuarimarykõ waro ase. Tymõkomoke pyra oexirykõ waro ase. Yrome tymõkomoke nymyry matose. Okerekeremarykõ waro ase juteuimo tomo a. ‘Juteume ase,’ ãko toh mã repe. Yrome

juteu kara mokaro. Joroko tamuru poetoryme rokẽ toh mana.

¹⁰ Oserehpyra ehtoko oetuarimarykõ poko. Imeĩpo etuarimãko matose otarame. Etatoko ke, ãpuruhpory taka oẽmapotorỹko joroko tamuru mana okuhtohkõme. Etuarimãko matose 10 me emepory rokene. Poremãpyra ehtoko jenetuputyry poko oya xine, oorihthkõ ponãmero. Mame orihpỹme oritorỹko ase. Tururume ytoketõ tururume ytõko orẽpyrahxo toehtohkõ enepotohme. Orẽpyrahxo exikety parimã apoĩko mana orẽpyra toehtamitume. Moro sã orihpỹme oehtohkõ apoĩko matose poremãpyra awahtao xine jenetuputyry poko.

¹¹ Typanare awahtao xine otato ehtoko. Juzenu nekarohpyry ypoetory tomo a etatoko aomipona oehtohkõme.”

Jezu omihpyry Perekamu põkõ neneryme

¹² – Imepỹ pape imeroko ropa ynenyokyhpyry neneryme, ypoetory tõ Perekamu põkõ amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya: “Tyra-toke tỹtao exikety omiry sero. Osetato taere tyra-toke omiry sero.

¹³ Oesary waro ase, joroko tamuru apõ pũto oesary mana. Zae mase ya. Jenetupuhtopõpyry oya onurumekara mexiase, ypoetory kurã Átipa totapase ahtao ro. Moroto joroko tamuru esao totapase ynororo.

¹⁴ Yrome ohxirory se ase, tuhke pyra. Paraõ namorepahpyry omipona exiketõ moroto amaro mã toto. Paraõ mokyro Parake amorepahpõ iirypyryme Izyraeu tõ riry poko. Ahno naxikatyã Ritonõpo myakãme tyripose eya. Mame mokaro

ẽpataka tonahsẽ tyrise eya xine, ‘Kure mase,’ ka-tohme tyya xine ipoko. Moro tonahsẽ ke Izyraeu tõi tautuhmapose eya iirypyryme toto ritohme Ritonõpo a. Nohpo tõi poko Izyraeu tõi tyripose roropa eya.

¹⁵ Morararo imehnõ amaro mã toto, nikoraita tõi namorepahpyry omipona exiketomo.

¹⁶ Naeroro oorypyrykõ irumekatoko. Oorypyrykõ onurumekara awahtao xine, okyna hkopyra oehnõko ase oya xine etonase mokaro maro, ratoimo ke ỹtae tütakety ke.

¹⁷ Typanare awahtao xine Juzenu nekarory ypoetory tomo a omipona ehtoko. Tyrypyrykõ poremãkaponanomo a tonahsẽ ekarõko ase. Tokare pyra moro ekarõko ase oya xine, pake ynekarohpyry sã kapu ae, Izyraeu tõi napyryme. Topu karimutumã ekarõko ase roropa oya xine, tymerose oesetykõ esehpasenã ke. Imehnõ oesetykõ waro pyra mã toto. Esẽ rokẽ tosety waro exiõko mana.”

Jezu omihpyry Tiatira põkõ neneryme

¹⁸ – Imepỹ pape ropa imeroko ynenyokyhpyry neneryme, ypoetory tõi Tiatira põkõ amorepane neneryme. Ynara imeroko ineneryme:

“Ynara ãko Ritonõpo mükuru oya xine, mokyro zemime tonure apoto samo, tupuhke roropa metau samo ikorokahpyry sã roropa ipupuru:

¹⁹ Onyrihpyrykõ waro ase, imehnõ pyno oehtohkõ waro roropa ase, ỹme oehtohkõ imehnõ akorehmary poko. Penekehpyra roropa matose. Onyrihpyrykõ osemazuhme motye kuhse tyriõko matose seromaroro.

²⁰ Yrome toiro ohxirotorỹko ase, mokyro nohpo xihpyry anaropopyra matose owinoino xine. Mokyro esety Jezapeu. ‘Ritonõpo poe ase urutõme,’ ãko kahpyry ynororo. Ypoetory amorepãko kahpyry mana. Toto enekunohnõko imehnõ nohpo tõ poko toto ehtohme, ahno naxikatyã Ritonõpo myakã napyry poko roropa toto ehtohme.

²¹ Iiryppyry rumekatoh toraximase ya repe. Yrome imehnõ poko toehtoh rumekary se hkopyra mana.

²² Naeroro otuato taponã mokyro emãko ase. Moroto etuarimãko itamurume mokyro mana ipoko aehtyã maro. Seromaroro mokyro rĩko ase mokaro maro tyryppyrykõ onurumekara toto ahta.

²³ Ipoenõ etapãko roropa ase, ypoetory tõ emero zuaro ehtohme, imehnõ osenetupuhtoh waro jehtoh waro toto ehtohme, imehnõ penetatoh waro jehtoh waro roropa toto ehtohme. Oepematorỹko ase emero porehme onyrihpyrykõ epehpyryme.

²⁴ “Yrome amarokomo imehnõ Tiatira põkõ roropa mokyro namorepahpyry xihpyry omipona pyra matose. Joroko tamuru namorepatoh poko atamorepara mexiatose. Ynara ãko ase oya xine, tyorõ onyripopyra ase oya xine.

²⁵ Naeroro anamorepahpyrykõ onurumekara ehtoko. Yronomyryme ipoko ehtoko joepyry ropa ponãmero.

²⁶⁻²⁸ “Orẽpyra awahtao xine, jomipona ipunaka awahtao xine sero etyhpyry pona, tuisame oritorỹko ase tuisame jehtoh sã Papa poe. Ahno

esēme oritorỹko ase. Kurimene sã jamihme oritorỹko ase orino apuhsē sã rokē imehnō ehtohme oya xine jamihme pyra, õmipona xine toto ehtohme. Mame xirikuato ekarōko ase oya xine, Maparukawa ekarōko.

²⁹ “Otato awahtao xine Juzenu omipona ehtoko aotururuhtao ypoetory tomo a.”

3

Jezu omihpyry Sarati pōkō neneryme

¹ – Mame imepỹ pape imeroko ynenyokyhpyry neneryme, ypoetory tō Sarati pōkō amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya:

“Ywy ase Tuzenuke exikety, Ritonōpo Zuzenu ke, 7mākō ke. Jemah po xirikuato nae setime. Etatoko pahne onyrirykō waro ase: ‘Jezu poenōme mǎ toto,’ āko imehnō mǎ opoko xine repe. Yrome toorihse sã matose ya jomipona nymyry pyra oexirykōke. Oturupyra matose ya, jezuhpyra ro-ropa matose.

² Morara oehtohkō popyry ya mana. Yny-rohmanohpotopōpyry poko oya xine erohnōko matose mōpāme rokene. Naeroro ajamihtatoko orēpyrahxo oehtohkōme jūme rokē oorikyrykōino. Ynara enetupuhnōko ase, onyrirykō poko awahtao xine Ritonōpo omipona nymyry pyra matose. Zae pyra matose Ritonōpo a.

³ Naeroro āmorepatopōpyrykō poko wenikehpyra ehtoko. Onetahpyrykō poko roropa wenikehpyra ehtoko. Aomipona ehtoko oorypyrykō irumekatoko ropa. Pakara awahtao xine omatome oehnōko ase oya xine. Mame joepyry ropa waro pyra matose exīko.

⁴ Amaro xine nae tuhke pyra, tupoke sã ikurikasenã ke, Sarati põkõ roropa. Ymaro ytoytõko mã toto tupoke karimutumã ke, kurãme exiryke.

⁵ Oorypyrykõ poremãkaponeme awahtao xine karimutumã ke oupohtotorỹko Ritonõpo mana. Oesitykõ onymikara roropa typapẽ poe, orihpỹme exiketõ esetykõ poe. ‘Ypoetoryme moxiamo,’ ãko ase jarao opoko xine, Ritonõpo ëpataka, inenyohtyã netaryme roropa.

⁶ “Otato awahtao xine, Juzenu omipona ehtoko otururuhtao ypoetory tomo a.”

Jezu omihpyry Pirateupia põkõ neneryme

⁷ – Jomiry imeroko ynenyokyhpyry neneryme, ypoetory tõ Pirateupia põkõ amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya:

“Ynymerohpyry moro oneneryme. Ywy ase kurãme. Ajohpe pyra ase ipunaka. Tysorotoke ase, Tawi kyryrỹpyry ke. Osa totapuruhmakase ahtao ya moro anapurupyra imehnõ mana. Tapuruse ya ahtao anapuruhmakara imehnõ mana.

⁸ Onyrirykõ waro ase. Ajamitunurukõ pitiko rokẽ repe. Ynamorepatyã omipona matose. Jurumekara matose. Omõtoh totapuruhmakase ya õmõtohkõme. Moro anapurupyra imehnõ mana.

⁹ Etatoko pahne, mokaro, joroko tamuru poetry ajohpe mã toto. ‘Juteume ynanase,’ ãko toh mã repe. Yrome juteutõkara mokaro. Mokaro enehpõko ase oëpataka xine. Tosekumurukõ pona porohnõko mã toto, ‘Kure mase,’ katohme oya xine. Opyno xine jehtoh enetupuhnõko mã toto emero.

¹⁰ Jomihpyry poko: ‘Penekehpyra ehtoko,’ katopõpyry omipona oexirykõke oewomatorÿko ase, sero põkõ etuarimatoh toehse ahtao. Zae toto ehtoh kuhtohme sero põkõ emero etuarimãko mã toto.

¹¹ Okynã pyra oehnõko ropa ase. Tomeseke ehtoko ynekarohpyry poko oya xine, oepehpyrykõ onematonanohpyra imehnõ ehtohme poremäpyra oehamitukõ onematonanohpyra toto ehtohme.

¹² Poremäpyra awahtao xine oesarykõ ekarõko ase oya xine Ritonõpo tapyĩ tao, jũme Ritonõpo maro oehtohekõme. Opokona xine Ritonõpo esety merõko ase, Ritonõpo esary esety roropa. Jerusarẽ tyrisenã moro, kapu ae ayhtohpyry Ritonõpo poe. Jesety esehpasenã roropa imerõko ase opokona xine.

¹³ “Otato awahtao xine Juzenu omipona ehtoko aotururuhtao ypoetory tõ netaryme.”

Jezu omihpyry Raotisea põkõ neneryme

¹⁴ — Jomiry imeroko ynenyokyhpyry neneryme, ypoetory tõ amorepane neneryme, Raotisea põkõ amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya:

“Jomiry moro onenerykõme. Ywy ase Ritonõpo mükuru. Otuarõtanohekõme ase, zae exiketyme ase. Ritonõpo nyrytyã emero tyrihpõme ase.

¹⁵ Onyrihpyrykõ waro ase. Ritonõpo poetoryme osekarõko matose repe, yrome ysã pyra matose. Naeroro eukuru iparumã sã matose ya, yzamaro pyra matose. Kuenimã sã awahtao xine, ypoetoryme osekaropyra awahtao xine kurehxo ya exiry repe jomipona pyra oexirykõke. Axitunety

sã awahtao xine jomipona nymyry awahtao xine roropa kurehxo oexirykõ ya mã repe.

¹⁶ Yrome iparume sã rokẽ oexirykõke yzamaro pyra matose. Naeroro orumekatorỹko ropa ase.

¹⁷ Ynara ãko matose: ‘Tytineruke ase, tymõkomoke roropa. Emero nae ase,’ ãko matose repe. Yrome ya tymõkomoke pyra matose. Etuarimãko matose, tytineruke pyra roropa matose, tupoke pyra roropa. Tonure pyra roropa matose.

¹⁸ Naeroro etatoko pahne, josenetupuhtoh poko openetatoko. Zae jehtoh poko openetatoko roropa. Ynara exiryke josenetupuhtoh uuru kurã sã mana. Zae jehtoh roropa uuru sã mana kurano. Morara awahtao xine tymõkomokã sã exĩko matose kure õsenetupuhtohkõ toehse exiryke, zae oexirykõke roropa. Tupoke karimutumã ke sã exĩko roropa matose ihximyra josenetupuhtoh apoiryhtao oya xine, zae jehtoh apoiryhtao roropa oya xine. Enuru epinopyhpyry sã exĩko roropa matose, tonurãkara sã pyra josenetupuhtoh apoiryhtao oya xine, zae jehtoh apoiryhtao roropa oya xine.

¹⁹ Imehnõ pyno jahtao, toto zurũko ase. Zae pyra toto ahtao toto tuarimapõko roropa ase kure toto ehtohme. Naeroro yronymyryme oorypyrykõ irumekatoko.

²⁰ Etatoko pahne, tahtah ãko ase jemary ke jomomyry se jexiryke okurohtaka xine. Jomiry etaryhtao oya xine, etapuruhmakaryhtao roropa oya xine omõnõko ase okurohtaka xine. Amaro xine otuhnõko ase. Ymaro roropa otuhnõko matose.

²¹ Oorypyrykõ poremãkaponeme awahtao xine tuisame oritoryõko ase, japõ pona oporohkapõko ase. Morararo joroko tamuru typoremãkapose ya exiryke tuisame toehse ywy Papa maro. Imaro porohnõko ase apõ pona.

²² “Otato awahtao xine Juzenu omipona ehtoko oururukohtao ypoetory tõ netaryme, enara.”

4

Ritonõpo enery poko kapu ao

¹ Morarame ywy João osenuhmane ropa kakoxi. Mame omõtoh panõ enease totapuruhmakase, kapu aka omõtohme. Mame omi totase ropa ya, rue panõ ynetahpyry osemazuhme ro. Ynara tykase:

— Osehko xiaro kakoxi. Imeĩpo ehtoh enepõko ase oya, tykase.

² Mame Ritonõpo Zuzenu japoiasse. Mame osenuhmase ropa. Kapu ao tuisa apõ moroto nexiase. Moro po imepỹ nexiase typorohse.

³ Êmyty zemime sã nexiase topu zemimã samo jasape samo, saratio maro. Tuisa apõ zomye okohkuri nexiase sewemã samo ezemerauta samo.

⁴ Moro tuisa apõ zomye imehnõ apõ nexiase 24mãkomo, typarihmã sã nexiase tuisa apõ zomye. Moro po Ritonõpo poetory tõ tamuximãkõ typorohse nexiase, 24me. Upo karimutumã tamuruse toto a. Typarimãke roropa toh nexiase uuru risẽ ke zupuhpyrykõ rehpo.

⁵ Mame tuisa apõ wino nenenehãko nexiase, panaikato, konomeru konõto sã roropa, enara. Aritu panõ setimãkõ zahnõko nexiase tuisa apõ

ẽpataka. Ritonõpo Zuzenu setime exiketõ enepuhtoh nexiase.

⁶ Moroto tuisa apõ etonie ikuhpo konõto panõ nexiase, kutehi akusasamã panono. Akusasame kuhse nexiase.

Tuisa apõ myhto isene exiketõ nexiase asakoropane. Tonure tuhke toh nexiase, ẽmytykõ poko, ãparykõ poko, enara.

⁷ Toiro isene exikety kaikuxi tamuru panõ nexiase, reão panono. Zakorõ pui orutua panõ nexiase. Imepÿ ahno ẽmyty panõ nexiase. Imepÿ piano panõ nexiase pohpoh ãko.

⁸ 6me taporihke toh nexiase. Tonure tuhke toh nexiase aporirykõ poko, zopino, epoe roropa, enara. Eremiakehpyra toh nexiase saereme, koko, enara. Ynara nase toto:

“Kurano, kurano, kurano,

Kuesẽkõ Ritonõpo,

Imehxo Exiketyme mana.

Pake exikety ynororo.

Seromaroro nae ro mana.

Myarotokoro ynororo jumanatome,”

nase toto.

⁹ Mame mokaro isene exiketõ eremiaryhtao Ritonõpo imehxo ehtoh poko, tuisamehxo aexiry poko, kure aexiry poko, jumãme aexiry poko

¹⁰ mokaro roropa tamuxime exiketõ 24mãkõ nono pona typorohse toto Ritonõpo ẽpataka. Tapõ po typorohse exikety netaryme: “Kure mase. Jũme orihpÿme mase,” tykase toto. Mame typarimãkõ emãko toh nexiase tuisa konõto apõ myhtokoxi.

Ynara ãko toh nexiase:

¹¹ “Yna esẽ mase Ritonõpo.

Emero rihpõme mase.

Ritonõpo imehxo mase,
 ãko ynanase oya emero porehme.
 Yna tuisary kurã mase.
 Yna esẽme roropa mase imehxo.
 Senohne emero tyrise oya okyryryme.
 Tyriry se oexiryke emero toehse mana.
 Isene exiketõ roropa toehse,”
 ãko toto.

5

Pape moro, amemyhpyry

¹ Mame pape enease amemyhpyry tuisa apõ po iporotyhpyry emahpo, apotunuru wino. Moro pape tymerose ipoko zao, jarao emero porehme. Tapuhse roropa moro pape nexiase 7me apuhtoh ke.

² Mame Ritonõpo nenyokyhpyry enease, jamihme exikety. Opre roropa aomiry nexiase. Ynara nase:

— Onoky nae imehxo exikety, kure nymyry exikety, sã pape etapuruhmakary waro exikety isekerematohme? tykase.

³ Yrome arypyra nexiase. Pape etapuruhmakary waro exikety pyra nexiase kapu ao, sero nono po roropa, aorihtyã zuzenu esao roropa pape enetohme etapuruhmakary waro exikety pyra ipunaka.

⁴ Naeroro tyxitase ywy itamurume kurãkõ pyra exiryke. Pape etapuruhmakary waro exikety pyra, pape enetohme.

⁵ Mame juruase tamuxime exikety toiro. Ynara nase:

— Xitara exiko. Eneko ke! Mokyro orēpyra exikety reāo sã exikety, Juta paryme ynororo tuisa Tawi paryme roropa. Imehnõ typoremãkapose eya. Pape apuru tõ 7mãkõ etapuruhmakary waro mã ynororo, nase ya.

⁶ Mame kaneru mükuru sã enease, xikihme, tuisa apõ po, irãnao. Zomye isene exiketõ asakoropane exiketõ nexiase tamuximehxo exiketõ maro. Mokyro kaneru mükuru sã etapahpyryme sã enease. Tyretyke nexiase setime, tonure setime roropa. Ritonõpo Zuzenu enetupuhtoh mokaro nexiase. Ritonõpo Zuzenu emero pata tõ punero.

⁷ Mame pape apoise kaneru mükuru nytoase tapõ po iporotyhyry emary poe.

⁸ Moro pape apoiry eneryke tyya xine mokaro asakoropane isene exiketõ tosekumurukõ po typorohse toto nono pona kaneru mükuru ãpataka, tamuximãkõ maro. Toare exikety nae toh nexiase etotohme, kasana panõ roropa nae toh nexiase, uuru risemy, pehme ixtaratu ke. Ritonõpo poetory tõ otururu moro ixtaratume mana.

⁹ Mame tyrisenã eremiatoh tukupse toto a. Ynara nase toto:

“Kurãme oexiryke moro pape apoiry waro mase.
Etapuruhmakary waro roropa mase
toxihihmase oexiryke.

Oorihtopõpyryke yna mepekatyase

Ritonõpo poetoryme yna ehtohme.

Emero ituakyry maro mepekahne emero omiry
poe, emero ahno maro,
emero pata tamuru poe.

¹⁰ Opoetoryme yna tyrise oya,

Ritonõpo maro oturuketõme yna ehtohme.

Tuisame yna rĩko roropa mase imehnõ esẽme yna ehtohme imeĩpo sero nono po,” nase toto.

¹¹ Mame enease ropa, Ritonõpo nenyoytyã omiry etase roropa. Tuhke toh nexiase, miujãomãkõ maro miujãomãkomo. Xikihme toh nexiase, tuisa apõ zomye, mokaro asakoropane isene exiketõ zomye, tamuximãkõ zomye roropa.

¹² Toremiase toto oximõme. Ynara nase toto: “Kaneru mūkuru etapahpyry kure mana. Tuisamehxo mana, tymõkomoke roropa. Zuaro mana. Jamihme kuhse roropa mana. Kure rokẽ oriry se ynanase porehme. Ritonõpo imehxo mase. Kure mase,” nase toto.

¹³ Morarame kapuaõkõ omiry etase emero porehme, nono põkõ omiry maro, aorihtyã ekepyry omiry maro, tuna konõto kuaõkõ omiry maro. Emero Ritonõpo nyrytyã omiry etase. Eremiãko toh nexiase. Ynara nase toto tapõ po iporotyhpyry a, kaneru mūkuru a roropa: “Kure mase, tuisamehxo. Ritonõpo imehxo mase, orẽpyrahxo mase. Jũme orihpỹme mase,” nase toto.

¹⁴ — Aõ, tykase mokaro asakoropane isene exiketomo. Mame tamuxime exiketõ roropa 24mãkõ typorohse toto tõmytykõ po nono pokoxi: “Kure mase, Ritonõpo,” katohme.

6

Pape apuh-topõpyry 1mano

¹ Morarame kaneru mūkuru enease. Pape apuh-topõpyry etapuruhmakase ynororo, apitorymano.

Mame isene exikety omiry etase toiro, asakoropane aehtoh omiry. Konomeru sã aomiry nexiase. Ynara nase ya:

— Osehko xiaro, nase.

² Mame osenuhmase. Moroto kawaru enease karimutumano. Epo ytokety typyreke nexiase. Eya parimã roropa tokarose uuru risemy orẽpyrahxo exikety me aexiryke. Mame toytose ynororo kawaru po, imehnõ poremãkapose.

Pape apuhtopõpyry 2mano

³ Morarame pape apuhtopõpyry akorõ etapuruhmakase kaneru mūkuru. Mame isene exikety akorõ ynara nase ya:

— Osehko xiaro, nase ya.

⁴ Imepỹ kawaru nutūtase, kamiraramano. Mame mokyro kawaru po ytokety tyjamihtanohpose, oxiehno sero pōkō ritohme, etonatohme, osenahkatohme, enara. Mame tapema konõto tokarose eya.

Pape apuhtopõpyry 3mano

⁵ Morarame pape apuhtopõpyry oseruaono etapuruhmakane kaneru mūkuru. Mame isene exikety oseruaono tõturuse, ynara nase ya:

— Osehko xiaro osenuhmase, nase. Mame enease, moroto kawaru nexiase, xinukutumano. Mokyro po ytokety omoxinety kuhtoh nae nexiase emahpo.

⁶ Mame omi etase ropa. Mokaro asakoropane isene exiketõ wino moro omi totase ya. Ynara nase:

— Tiriiku toiro kirume ahtao, ehepyry toiro ãmepýry erohtamitume mana. Oxinase ehepyry

oseruao riturume ahtao, toiro ěmepýry erohtamitume mana. Yrome oriu epehpyry onytyromara mana, uwa eukuru epehpyry roropa onytyromara mana.

Pape apuhtopõpyry 4mano

⁷ Morarame pape apuhtopõpyry asakoropane exikety etapuruhmakane kaneru mŭkuru. Mame isene exiketõ asakoropane exiketõ omiry etane etyhpýrymã omiry:

— Osehko xiaro, kynako ya.

⁸ Mame osenuhmane. Moroto kawaru kynexine, kapaumano. Mokyro po ytokety nexiase esety Orihtopo. Mokyro tokahmase imepyny a, esety Aorihtyã esary. Mame taropose toto sero põkõ etapatohme emero pyra. Asakoropane ahtao toiro totapasẽme toehse eya xine, totonarykõ ke te, tõmirykõ ke, tyrohsẽ ke te, esekatoh tonõ ke, enara.

Pape apuhtopõpyry 5mano

⁹ Morarame pape apuhtopõpyry omame exikety totapuruhmakase kaneru mŭkuru a. Mame osenuhmase moroto okyno zahkatoh zopikoxi. Ritonõpo poetory ekepyã zuzenu enease. Ritonõpo omiry poko imehnõ amoreparyke tyya xine totapase toh emero, Ritonõpo omipona toh exiryke roropa imehnõ tuarõtanohpory poko tyya xine.

¹⁰ Opore ynara nase toto:

— Yna esẽme mase. Orẽpyrahxo exiketyme mase. Kure mase ipunaka. Zae roropa mase. Otãto ise ro nono põkõ apiakatohme oya nae toto wãnohtohme, yna mŷpotohme oya? nase toto.

¹¹ Mokaro zupõme karimutumã tokarose eya xine. Ynara tykase tozuhse toto:

— Apoaporo, eraximatoko aporo åkorõkõ oeh-tãne. Asã xine imehnõ Jezu poetory tõ etapãko roropa mã toto asã xine ro, tykase.

Pape apuhtopõpyry 6mano

¹² Mame pape apuhtopõpyry 6mã totapuruh-makase kaneru mükuru a. Nono kywyh kywyh tykase itamurume. Xixi tyarumãse roropa, kamisa xinukutumã samo topuxiximã samo. Nuno kamirarame toehse, munu samo.

¹³ Xirikuato tõ tohpahse kapu poe nono pona, itu epery ohpapyry samo jamihme tyryrykane ahtao.

¹⁴ Mame osenepyra toehse kapu, pape amemyry samo. Ypy tõ tysyryhmase esae xine, ahmõta tõ roropa esae xine tysyryhmase.

¹⁵ Mame sero põkõ tuisary tõ toepase toto otonõtõhme, pata tõ esë tõ roropa, soutatu tõ esã roropa, tymõkomoke exiketomo, orëpyra exiketomo, emero porehme toepase toto, tosëke exiketomo, tosëke pyra exiketõ roropa. Tõtonõtõhkõme toepase toto eutary aka, topu zopikoxi roropa ypy tõ po.

¹⁶ Kui tykase toto. Tykohtase toto ypy tõ netaryme topu tõ netaryme roropa:

— Epukako yna pona yna zonõtõhme, yna onenepyra Ritonõpo ehtõhme, tapõ pona iporotyhyry yna onenepyra aehtõhme, yna zehno pyra kaneru mükuru ehtõhme roropa.

¹⁷ Yna zehno toto ehtõh toehse exiryke poremãnõko rokë ynanase, åko toh kynexine.

7

144.000me Izyraeu tō poko

¹ Morarame Ritonōpo nenyohtyā enease, asakoropane. Sero nono etyhyry po toh nexiase xikihme, asakoropane etyhyry po. Tyryrykane asakoropane tapoise eya xine, tyryry kara ehtohme nono poro, tuna poro, itu poro, enara.

² Morarame Ritonōpo nenyokyhyry imepŷ enease. Xixi tūtatoh wino oehkety. Ritonōpo kyryry ke tomahpōke nexiase, Ritonōpo esety merotopo. Opre tykohtase mokyro takorō tō netaryme, asakoropane exiketō netaryme. Nono ryhmananō mokaro Ritonōpo poe, tuna konōto ryhmananō roropa.

³ Ynara nase ynororo mokaro netaryme:

– Nono onyryhmara ehtoko aporo, tuna konōto roropa. Kuesēkō Ritonōpo esety ynanymeroxi aporo ipoetory tō pery pokona sē ke imerotoh ke, nase ynororo.

⁴ Mame mokaro tuhke exiry tokarose ya, Ritonōpo esety ke ēmyty poko inymerotyā tuhke exiry 144.000me toh nexiase.

⁵ 12.000me toh nexiase Juta pakōme, Ritonōpo esety ke imerotyamo. 12.000me roropa Rupē pakōme, 12.000me Kate pakōme,

⁶ 12.000me Asea pakōme, 12.000me Napatari pakōme, 12.000me Manase pakōme,

⁷ 12.000me Ximeāo pakōme, 12.000me Rewi pakōme, 12.000me Isakaa pakōme,

⁸ 12.000me Zepurō pakōme, 12.000me Joze pakōme, 12.000me Pējamī pakōme, enara.

Tuhkākō poko roropa

⁹ Morarame osenuhmase ropa. Moroto tuhkākō nexiase. Ikuhpỹme toh nexiase. Emero pata tamuru poe aehtyã nexiase, emero ituakyry tō maro, emero ahno maro, emero omi ae oturuketō maro toh nexiase. Xikihme toh nexiase Tuisa apō ěpataka, kaneru mūkuru ěpataka roropa. Tupoke karimutumã ke toh nexiase, toto emahpo marari-ary panō nexiase.

¹⁰ Opore tōturuse toto. Ynara tykase:

– Ritonōpo a typynanohse sytatose, tapō po iporotyhpury a. Kaneru mūkuru a roropa tukurākase sytatose, tykase toto.

¹¹ Ritonōpo apō zomye inenyohtyã nexiase, tamuxime exiketō maro, isene exiketō asakoropane exiketō maro. Mame tosekumurukō po typorohse toto Ritonōpo apō ěpataka ěmytykō nono pokoxi. “Kure mase,” katohme Ritonōpo a.

¹² Ynara nase toto:

– Aō! Kure kuhse mase, Ritonōpo imehxo. Zuarohxo mase. Zae rokē mase. Emero motye tu-isamehxo mase. Orěpyra mase. Jamihme roropa mase Ritonōpo. Yna esēme mase jũme, enara.

¹³ Mame ynara nase tamuxime exikety toiro ya:

– Onokākō mokaro, tupoke karimutumã ke? Otokoino toehse roropa toh nae? nase ya.

¹⁴ – Kũ, omorohko, zuaro mase, tykase ywy eya.

Mame ynara tykase ynororo ya:

– Moxiã porempyra exiketomo. Toanahtose toto a etuarimatoh konōto toehse ahtao. Kaneru mūkuru etapary sã toorihse Ritonōpo mūkuru. Moro enetuputyryke moxiamo a tukurikase toto Ritonōpo a upo kurikary sã kyya xine.

¹⁵ Morara exiryke Ritonõpo apõ ěpataka mã toto. Aomipona roropa toh mana imaro oturutoh tao, saereme, koko, enara. Mame toto ewomãko mana, toto onurumekara roropa mana tapõ po iporotyhy-pyry.

¹⁶ Emitapãpyra roropa mã toto jũme. Tuna zehnara roropa mã toto. Toto onyahkara roropa xixi mana. Imepỹ axitunety roropa toto onyahkara mana

¹⁷ mokyro kaneru mũkuru toto esẽme exiryke. Tummy apõ po ynororo. Toky tõ pyno kaneru esẽ exiry sã typoetory pynanohnõko mana. Toto arõko sã mokyro mana tuna kurã kuaka, soe-soekane kuaka roropa. Mame ixitykõ korokãko ropa Ritonõpo mana, xitara ropa toto ehtohme jũme, tykase.

8

Pape apuhtopõpyry 7mano

¹ Mame pape apuhtopõpyry totapuruhmakase kaneru mũkuru a etyhyrymano, 7mano. Morarame mynyhme rokẽ toehse emero kapu ao okynã pitiko, otarame zokonaka orame rokene.

² Mame Ritonõpo nenyohyã enease 7mãkomo. Kokoro rokẽ Ritonõpo ěpataka exikihmaketomo. Eya xine rue tokarose etotohme.

³ Mame imepỹ Ritonõpo nenyokyhpyry ixtaratuimo ě nae nexiase uuru risemy, typoxine zahkatoh eny. Ahno nekarory zahkatoh pona toytose ynororo. Mame ixtaratuimo tokarose eya itamurume zoximatohme Ritonõpo poetory oturutopõpyry maro jahkatohme jahkatoh po tynekaroryme Ritonõpo a.

⁴ Moro ixtaratuimo erexĩtory tũnuhse Ritonõpo poetory tũ oturutopõpyry maro, jahkatoĥ poe, Ritonõpo nenyokyhpyry emahpoe.

⁵ Mame ixtaratu ẽtypyry typehkase mokyro a apoto ke jahkatoĥ wino. Nono pona tomase eya. Konomeru nexiase panaikato, nenenehkane maro. Nono kywyĥ kywyĥ tykase roropa.

Rue 1mano

⁶ Mame Ritonõpo nenyohyã 7mãkõ turuẽkõ anymyase toto etotoĥme.

⁷ Toiro totose osemazupu a. Mame konopoimo tooehse tytopure apoto maro, munu maro. Itamurume tooehse sero nono pona. Mame nono tyahse zokonaka (oseruao aĥtao toiro tyahse). Wewe tũkehko tyahse roropa tuhke onahpoty maro (oseruao wewe aĥtao toiro tyahse).

Rue 2mano

⁸ Morarame Ritonõpo nenyokyhpyry akorony a turuẽ totose. Mame ypy konõto zatyry enease. Moro ypy tomase tuna konõto kuaka. Tuna konõto zokonaka munu sã tanyhtase.

⁹ Tuna konõto kuaõkõ zokonaka toorihse (oseruao aĥtao toiro toorihse). Wapu tũ roropa zokonaka tonahkase (oseruao wapu aĥtao toiro tonahse).

Rue 3mano

¹⁰ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry imepyny a ropa totose rue. Mame xirikuato konõto toepukase jatryhtao ro aritu samo, kaino kapu ae tuna tũ kuaka, (oseruao aĥtao toirõ kuaka toepukase), zupuhpyry tũ kuaka roropa.

11 Moro xirikuato esety Itunety nexiase. Morarame tuna zokonaka itũ toehse. Ahno tuhke toorihse tuna enyryke tyya xine, popyra toehse tuna exiryke.

Rue 4mano

12 Mame Ritonõpo nenyokyhpyry imepyny a ropa turuẽ totose. Mame xixi zokonaka totapase, nuno zokonaka roropa, xirikuato tō roropa zokonaka tonahkase (oseruao ahtao toiro tonahkase). Saereme hkopyra toehse toto. Tõmehse ahtao saereme hkopyra toehse, koko morararo xinukutumehxo toehse.

13 Morarame pianoimo enease kae, kapu ae ay-toryhtao. Ynara nase ynororo:

— Myhene! myhene! Itamurumehxo sero pōkō mã etuarimãko, mokaro a rue etoryhtao. Oseruao Ritonõpo nenyohyã nae ro turuẽkõ etotohme.

9

Rue 5mano

1 Mame Ritonõpo nenyokyhpyry imepyny a turuẽ totose. Mame xirikuato aepukary enease kapu ae nono pona. Mame eya soroto tokarose, joroko tō eutary konõto apuru etapuruhmakatopo.

2 Mame eya joroko tō eutary totapuruhmakase, eutary konõto. Orexĩto tutũtase itamurume apoto konõto erexĩtory samo. Mame xixi tyarumãse. Kapu roropa xinukutume toehse joroko tō eutary erexĩtory pokoino.

3 Mame itupary panõ tutũtase orexĩto maro nono pona. Orẽpyra purutõme tyrise toto mynoto samo.

⁴ Otyro tōkehko onyryhmara tyripose toto, on-ahpoty, wewe tōkehko, ahno tō ryhmananome toh nexiase. Ritonōpo esety pyra iperykō poko ahtao, mokaro ryhmāko toto itupary panō kō nexiase.

⁵ Ahno anaorihmapopyra toh nexiase, toto poko rokene, 5me nuno aropōko mokaro mana ahno tu-arimapory poko. Tupuruse ahtao eya xine moro jetū exiry mynoto nupuruhpyry samo.

⁶ 5me nuno aropōko toto. Morara ahtao toorikyrykō se ahno exīko repe. Yrome orihpyra mā toto.

⁷ Mokaro itupary panō kawaru sā nexiase, typyreke exikety samo, imehnō maro tōsetapary waro exiketō samo. Typarimāke roropa toh nexiase, uuru panō ke zupuhpyrykō poko. Ēmytykō ahno ēmyty sā nexiase roropa.

⁸ Zūsetykō nohpo zūsety sā nexiase. Jerykō kaikuxi tamuru zery sā nexiase.

⁹ Ipuropurukō tapuruse sā nexiase kurimene risē panō ke. Panaikato tyrise eya xine roropa taporirykō ke, konopo konōto panaikato sā nexiase, itu htao konopo oepyry samo.

¹⁰ Tarokyrykō poko tunupurutatohke nexiase roropa mynoto panono. Tarokyry ke imehnō ryhmāko mā toto. 5me nuno aropōko roropa toh mana.

¹¹ Tosēke roropa toh mana, Ritonōpo nenyokyhpyry mokyro, joroko tō eutary erase. Mokyro esety epereu omiry ae Apatōme mana. Kyreku omiry ae Aporiāome mana, (ryhmatō kary).

¹² Toiro tōtyhkase ryhmatō konōto. Taroino asakoro nae ro mana.

Rue 6mano

¹³ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry imepyny a turuẽ totose. Mame omi etase ixtaratuimo zahkatoh poe, etyhpyry asakoropane exikety uuru risẽ poe, Ritonõpo ẽpataka.

¹⁴ Ynara tykase ynororo turuẽ etohpono a, Ritonõpo nenyokyhpyry a:

— Ritonõpo nenyohyã tymyhse mã toto Eupyrati tunary kuaa. Imyhpokata ropa toto, tykase.

¹⁵ Mame tymyhpokase ropa toto. Eraximãko rokẽ toh nexiase, seromaroro ehtoh eraximãko, sero ẽmepyry roropa, sero nuno, sero jeimamyry, enara. Eraximãko toh nexiase sero põkõ etapatohme tyya xine, emero pyra. (Oseruao ahtao toiro totapasẽme exĩko mana.)

¹⁶ Morarame kawaru po ytoketõ ikuhpỹme sã toh nexiase.

— 200 miujãome nae toh nexiase, tykase ya.

¹⁷ Mame mokaro enease samo kawaru tomo, epo ytoketomo, enara. Toto puropuru apuru tahpire nexiase apoto samo. Ezuezume roropa nexiase sapira samo, seweme roropa ẽxofere samo. Kawaru zupuhpyry kaikuxi tamuru zupuhpyry sã nexiase reão zupuhpyry samo. Itae xine apoto tutõtase, orexĩto maro, aixi zatyry sã ẽxofere zatyry tutõtase.

¹⁸ Morara exiryke ahno toorihse tuhke. Oseruao ahtao toiro toorihse, orihmatõme moro apoto exiryke, orexĩto maro, aixi zatyry panõ maro kawaru tõ mytae inutũtanohpohpyrykomo.

¹⁹ Mokaro kawaru tõ jamitunuru toto mytao mana, toto arokyry ao roropa. Okoi sã toto arokyry mana osekato. Tarokyrykõ ke ahno ryhmãko mã toto.

²⁰ Morarame ahno akoĩpyry, orihpyra exiketõ tynyrihpyrykõ onurumekara toh nexiase. Joroko tõ omipona exikehpyra toh nexiase. Tynyrihpyrykõ Ritonõpo myakāme roropa tyrise eya xine, uuru risemy, parata risē roropa, metau risemy, topu risemy, wewe risemy, enara. Yrome osenuhmara mǎ toto, otato pyra roropa. Xikihme toytory waro pyra roropa mǎ toto.

²¹ Yrome mokaro tyrypyrykõ onurumekara toh nexiase, imehnõ etapary poko, joroko tõ poko, imehnõ nohpo tõ poko, imehnõ mōkomory ematonanopyry poko, enara.

10

Ritonõpo nenyokyhpyry typapeke aexihpyry

¹ Morarame imepỹ enease Ritonõpo nenyokyhpyry, jamihme exikety. Ayhtory enease kapu ae. Tupoke kynexine akurũ ke. Zuhpo okohkuri sǎ roropa nexiase. Ęmyty xixi sǎ nexiase. Jaxiry tororokane sǎ roropa nexiase, kaetokohxo exiketõ sǎ asakoro.

² Emahpo pape pitiko nexiase imerohpyry typiapose. Jaxiry apotunuru wino tuna konõto kuao nexiase, jaxiry etato nono po nexiase.

³ Mame opore tykohtase ynororo kaikuxi tamuru aryrykary samo (reǎo aryrykary samo). Mame tozuhse ynororo konomeru tomo a, 7mākomo a, itamurume konomeru takararahkane sǎ aomiry nexiase roropa.

⁴ Mame konomeru tõ omiry etaryke ya imerory se exiase repe. Yrome imepỹ omiry etase kaino kapu ae. Ynara nase ya:

– Konomeru tō 7mākō omihpyry onekaropyra exiko, onymeropyra exiko roropa, tykase.

⁵ Mame mokyro, Ritonōpo nenyokyhpyry, tuna konōto po xikihme exikety jaxiry etato nono po exikety, tomary tanŷse eya kakoxi tapotunuru winono.

⁶ Mame tōturuse ynororo Ritonōpo poe. Jūme orihpŷme exikety Ritonōpo mana. Kapu rihpōme ynororo nono rihpōme roropa. Tuna konōto rihpōme roropa ynororo. Emero kapuaōkomo, nono pōkomo tuna konōto kuaōkō roropa rihpōme ynororo. Ynara tykase inenyokyhpyry Ritonōpo poe:

– Epo mana! Okynā pyra toehse mana.

⁷ Rue totose ahtao Ritonōpo nenyokyhpyry a, 7mākō etyhyry a, toepohnohtopōpyry ae ro emero tyrīko Ritonōpo mana tōmihpyry ae ro typoetory tomo a, urutō komo a, tykase ynororo.

⁸ Mame omi etase ropa kaino, osemazuhme yne-tahpyry ro nexiase. Ynara tykase ynororo ya:

– Pape apoita moky a ipiapohpyry Ritonōpo nenyokyhpyry emahpo exikety, xikihme exikety moky tuna konōto po, nono po, enara, tykase.

⁹ Mame mokyro a Ritonōpo nenyokyhpyry a ytoase pape pitiko ekaropose eya.

– Pape pitiko se hano, ase eya.

– Seny, apoiko. Enahko. Ikatainy sã reh exīko mā awakuru ao. Yrome ōtao mā anusasame exīko ano zenī samo, nase ynororo ya.

¹⁰ Moro pape pitiko apoiase emary poe, tonahse ya. Anusasame nexiase ŷtao ahtao. Yrome tonahkehse ya ahtao, ikatainy sã toehse juakuru ao.

¹¹ Mame ynara nase ropa ynororo ya:

— Senohne Ritonõpo nekarohpyry ekaroko ropa imehnomo a tuhkākō poko, tuhke pata tamuru pōkō poko, tuhke tyotyoro tōmire exiketō poko, tuhke pata esã poko roropa, enara, tykase ynororo ya.

11

Tuarõtanohtnanõ asakorõ poko

¹ Morarame mara pisarara tokarose ya mosa ehtoh kuhtohme. Ynara tykase ya:

— Owõko, Ritonõpo maro oturutoh ikuhko, tapyi. Ahno nekarory tō zahkatoh roropa ikuhko. Ritonõpo poko exiketō ikuhko roropa moro taōkomo, tuhke toto exiry waro oehtohme.

² Yrome tapyi zomye jarakapyhpyry onukuhpyra exiko, tokarose exiryke Ritonõpo waro pyra exiketomo a. Itütümāko mǎ toto Ritonõpo Patary Kurã poro Jerusarē poro 42me nuno.

³ Mame jomiry ekaronanõ aropōko ase, ypoetory asakoro. Upo topuxiximǎ risē amurūko mǎ toto: “Emynymāko ynanase oorypyrykō poko,” katohme imehnomo a. Mame Ritonõpo nekarohpyry poko imehnō zurūko mǎ toto tuhke ěmepyry, 1.260me ěmepyry pona, tykase.

⁴ Mokaro Ritonõpo omiry ekaronanõ mǎ asakoro oriwera zoko sǎ mǎ toto. Nǎparina sǎ roropa mokaro asakoro. Xikihme mǎ toto Kuesēkō ěpataka, sero nono esē ěpataka.

⁵ Mame mokaro ryhmary kukuruhtao imehnomo a, apoto tütāko itae xine mana tyzehnotokō enahkatohme. Morara ahtao

mokaro ryhmary kuhnanõ emero orihnõko mã toto.

⁶ Ritonõpo poe kapu apururu waro mã toto konopo oehpyra ehtohme, Ritonõpo omiry ekaroryhtao imehnomo a. Ritonõpo poe iporiry riry waro roropa mã toto munume. Ritonõpo poe sero põkõ akuruhtanohpory waro roropa mã toto, tuhke tyrohsẽ ke, kokoro rokene ise toto ahtao.

⁷ Mame Ritonõpo omiry poko tõturukehse toto ahtao, eutary konõto ae tütãko onokyroimo mokaro asakoro exiketõ maro toetonatohkõme. Toto poremäkapõko xihpyry mana. Toto etapãko mana.

⁸ Mame osema taka toto ekepyry emãko mana, moro pata konõto po, Kuesẽkõ exixihmatopõpyry po. Moro pata tyorõ ke esehtõko toto seromaroro. “Sotoma moro,” ãko mã toto. “Ejitu,” ãko roropa mã toto iirypyryme moro pata põkõ exiryke itamurume.

⁹ Mame mokaro ekepyry enẽko mã toto, emero pata tamuru põkomo, ituakyry roropa toto enẽko, tyotyoro omiry waro exiketõ roropa, emero ahno toto ekepyry enẽko asakoropane emepyyry zokonaka. Toto ekepyry ononẽpopyra roropa mã toto.

¹⁰ Tãkye sero põkõ exiõko mokaro orihtopõpyry eneryke tyya xine. Atãkyemãko mã toto. Tynekarorykõ aropõko mã toto oseya rokene. Mokaro asakoro urutõ kõ pokoino toetuarimase toto itamurume sero põkomo. Naeroro atãkyemãko mã toto mokaro ekepyry eneryke tyya xine.

¹¹ Morarame asakoropane zokonaka tõmehse ahtao tõsemãkapose ropa toto Ritonõpo a. Towõse ropa toto. Toto eneryke tyya xine tõserehse itamurume emero porehme.

¹² Morarame omi konõto totase kaino mokaro a, asakoro exiketomo a. Ynara tykase eya xine kapu poe:

— Osehtoko xiaro! Õnuhtokose xiaro! tykase.

Mame tõnuhse toto kakoxi kapu aka, akuru htoko imehnõ neneryme porehme.

¹³ Mame morara ahtao nono kywyh kywyh tykase jamihme samo, pata zokonaka tyyryhmase. Omame porehme tapyi ahtao toiro toepukase. Ahno roropa totapase nono kywyh kywyh karyke, 7 miume totapase toto. Imehnõ tõserehse itamurume.

— Kure Ritonõpo Kapuaõ mana. Imehxo mana. Orẽpyrahxo roropa mana, tykase toto.

¹⁴ Asakoro ryhmatõ tonahse repe. Enetoko ke zakorõ ryhmatõ oehsasaka mana.

Rue 7mano, etyhpymano

¹⁵ Mame imepõ Ritonõpo nenyokyhpyry rue etone, etyhpymano. Mame omi opore exiketõ etase kapu ao. Ynara nase toto:

— Seromaroro Kuesõkõ sero nono esõme toehse rahkene tynymenekahpyry maro. Tuisame exikehpyra mana jõme, nase toto.

¹⁶ Morarame tamuximãkõ 24mãkõ tapõkõ po typorohse exiketõ Ritonõpo õpataka, tõpatapoe typorohse toto nono pokoxi, “Kure mase,” katohme Ritonõpo a.

¹⁷ Ynara nase toto:
“Yna esõme mase Ritonõpo,
imehxo oexiryke.

Seromaroro yna esõme ro mase.

Moinoronato mase yna esõ roropa.

Kure mase orēpyra oexiryke, ajamitunuru
mapoiase.

Tuisame exipitōko mase!

¹⁸ Awaro pyra exiketō ozehno toehse mā toto,
tuānohtokō toehse exiryke,
aorihtyā apiakatoḥ toehse exiryke roropa.

Opoetory tō epehmatoh toehse roropa,
toto erohtamitume, urutō kō maro,
emero opoetory tō roropa,
tuisamehxo exiketomo,
tuisame pyra exiketomo.

Emero ouno exiketō epehmatoh toehse.

Sero nono ryhmananō enahkatoh toehse roropa
mana,”
nase toto.

¹⁹ Mame Ritonōpo maro oturutoh kurā totapu-
ruhmakase kapu ao. Ritonōpo nymeropohpyry
ē tonese moro tao. Typoetory tō pyno Ritonōpo
exiry enetupuhtoh moro. Mame neneneh tykase,
takararah tykase, panaikato, konomeru maro.
Nono kywyh kywyh tykase, konopoimo itamu-
rume topu sã xiriri tykase, enara.

12

Nohpo ekahmatopōpyry zakareimo a

¹ Mame enetupuhpotoh konōto toeporehkase
kapu ao. Nohpo nexiase. Tupoke xixi ke nexiase.
Nuno roropa nexiase ipupuru zopino. Zupuhpyry
po parimā nexiase, xirikuato maro 12me.

² Poetoēme nexiase. Enurusasaka nexiase. Kui
ãko roropa nexiase ynororo jetū toexiryke poeto
ke.

³ Mame imepỹ enetupuhpotoh toeporehkase morotona kapu ao. Zakareimo konõto panõ nexiase, kamiraramano. Tupuhpyke ynororo 7me nexiase. Tyretyke roropa nexiase 10me. Zupuhpyry tõ po parimã panõ nexiase emero.

⁴ Xirikuato tarose eya kapu ae tarokyry ke. (Oseruao xirikuato ahtao toiro tarose eya.) Mame xirikuato tõ tynarotyã tomase eya nono pona. Nohpo enurukety ãpataka toexikihmase ynororo, aenururu eraximatohme tyya, poeto enahtohme tonuruse ahtao.

⁵ Mame nohpo tonuruse rahkene orutuame. Tuisame exiketyme ehtohme tonuruse mokyro, orẽpyra pata tamuru tõ esẽme aehtohme. Tyjamitunuru ke tõmipona imehnõ rĩko mana emero porehme. Mame poeto pitiko typynanohse Ritonõpo a. Tosaka tarose tapõ pona.

⁶ Mame nohpo toepase ahno esaka pyra. Mokyro esaryme osa tyrise Ritonõpo a. Moroto ipynanohnõko imehnõ mana tuhke ãmepyry, 1.260me ãmepyry pona.

⁷ Mame totonapitose toto kapuaõkomo. Mikeu tõ tõsetapase toto zakareimo konõto maro. Typoetoke roropa zakareimo nexiase joroko tõ ke. Tõsetapase toto. Mikeu tõ poremãkapory se roropa nexiase toh repe. Mikeu nexiase Ritonõpo nenyokyhpyryme.

⁸ Morarame zakareimo konõto typoremãkapose ipoetory tõ maro. Taropose toto kapu ae porehme.

⁹ Zakareimo konõto tomapose kapu ae. Pake mokyro okoime. Esety joroko tamuru, Satanaxi esetyme roropa mana. Onekunohto ynororo. Sero nono põkõ tonekunohse eya porehme. Mokyro tomapose kapu ae nono pona, ipoetory tõ

maro, joroko tō maro.

¹⁰ Morarame omi etase ropa kapu ao, opore exikety. Ynara nase:

— Seromaroro kypynanohtorŷko Ritonōpo mana. Seromaroro tyjamitunuru enepōko mana, tuisamehxo toexiryke. Seromaroro Inymenekahpyry tuisame toexiry enepōko mana. Ynara exiryke, kuakorōkō hxirone tomase exiryke kapu ae. Ritonōpo ēpataka toto hxirōko nexiase saereme, koko, enara. Mokyro tomase kapu ae.

¹¹ Mokyro typoremākapose Jezu poetory tomo a toorihse Jezu exiryke toto myakāme. Mokyro typoremākapose eya xine tosēkō zae ehtoh ekaroryke roropa tyya xine imehnomo a. Typoremākapose eya xine, osepyno pyra toehse toexirykōke toorikyrykō ponāmero.

¹² Naeroro atākyematoko kapuaōkomo. Yrome myhene nono pōkomo, tuna konōto kuaōkō roropa, tyhtose joroko tamuru exiryke oya xine. Zekītapānōko roropa mana okyna hkopyra tuānopyry ehtoh exiryke. Moro waro toexiryke zekītapānōko mana, nase.

¹³ Morarame nono pona aepukahpyry waro toehse joroko tamuru ahtao nohpo tokahmapitose eya. Enurusenā ē tokahmapitose apoitohme tyya repe.

¹⁴ Mame aporiry asakoro tokarose nohpo a pinoimo aporiry panono, aepatohme tosaka ropa, ahno esaka pyra. Moroto mokyro pynanohnōko Ritonōpo mana, oseruao jeimamyry zokonaka onyryhmara joroko tamuru ehtohme.

¹⁵ Morarame tuna tutūtanohpose zakareimo konōto a tŷtae, itamurume, iporiry konōto

samo, nohpo ekahmatohme, zue aka nohpo nerymapotohme repe.

¹⁶ Mame takorehmase nohpo nono a. Toētakase nono tuna omōtohme. Tuna tomōse nono aka, zakareimo konōto mytae itūtahpyry.

¹⁷ Morarame zakareimo konōto tyekītapāse nohpo poko. Toytose ynororo osetapase ipoenō maro, ipakō maro, emero Ritonōpo omipona exiketō maro, Jezu Kyrixtu namorepahpyry omipona exiketō maro roropa.

¹⁸ Mame isawā po zakareimo konōto xikihme toehse tuna konōto ehpio.

13

Onokyroimo asakoro

¹ Imeīpo onokyroimo enease aekuomyryhtao tuna konōto kuae. Tyretyke nexiase omame porehme, tupuhpyke roropa nexiase 7me. Typarimāke iretyry nexiase emero. Ritonōpo zehno nexiase ynororo. Naeroro Ritonōpo esety tymerose eya tupuhpyry tō pokona Ritonōpome tōsekarotohme repe.

² Kaikuxi tamuru sā nexiase mokyro. Ipupuru uuso pupuru sā nexiase. Itary kaikuxi tamuru mytary sā nexiase. Mame zakareimo konōto a tyjamihtanohpose mokyro. Eya tapō tokarose, tuisa konōtome mokyro tyrise eya roropa.

³ Mame mokyro onokyroimo zupuhpyry totapase toiro. Toorihse sā nexiase ipunaka. Yrome toekurākase ropa. Moro eneryke tyya xine tōsenuruhkase sero nono pōkō emero. “To!” tykase

toto. “Orēpyra kuhse mose mana,” tykase toto. Aomipona se toehse roropa toto.

⁴ Kure rokē zakareimo konōto tyrise roropa eya xine Ritonōpo myakāme samo, tuisame toehto tokarose eya exiryke onokyroimo a, tuisame aehtohme. Ritonōpo myakāme onokyroimo toahmase roropa eya xine. Ynara nase toto:

– Imehxo mose mana. Isā pyra imehnō mana. Orēpyra kuhse ynororo. Iporemākaponanō pyra mā ipunaka, tykase toto.

⁵ Morarame tomiase xihpyry mokyro onokyroimo. Yrome onuānohpyra Ritonōpo nexiase aporo. 42me nuno taropose eya tuisame toexiry poko.

⁶ Mame Ritonōpome tōsekaropitose eya: “Ywy ase Ritonōpo,” tykase ynororo. Ritonōpo esety tounohse roropa eya. Esary roropa typoihtose eya. Emero kapuaōkō roropa typoihtose eya.

⁷ Mame Ritonōpo poetory tō tapoitapoise eya. Yrome mokyro kahpyry onyporemākapopyra Ritonōpo kynexine aporo. Ritonōpo poetory typoremākapose eya. Tuisame toehse roropa ynororo, ituakry esēme, ahno esēme, emero tyotyoro omiry ae exiketō esēme, emero pata tamuru pōkō esēme, enara.

⁸ Mame kure rokē mokyro rīko mā toto, emero sero nono pōkomo. “Kure mase. Imehxo mase,” āko mā toto eya. Mokaro esety onymeropyra kynexine Ritonōpo papē pokona. Yrome mokaro, esetykō tymerose exiketō Ritonōpo papē pokona, mokaro kure onokyroimo onyripyra mā toto. “Kure mase,” kara mā toto eya. Moino ro esetykō tymerose Ritonōpo a kaneru mūkuru

papē pokona sero nono onyripyra ro ahtao ro. Orihpÿme exiketō mokaro jumanatome Kyrixtu poetoryme toexirykōke, toorihse Kyrixtu exiryke toto myakāme kaneru mūkuru samo.

⁹“Typanare awahtao xine otato ehtoko.

¹⁰Tapoisēme awahtao xine tapoisēme ro matose. Tuosēme awahtao xine tuosēme ro matose. Naeroro Ritonōpo poetoryme awahtao xine oseanahtotoko. Penekehpyra ehtoko Ritonōpo enetuputyry poko.”

¹¹Moraramame imepÿ onokyroimo tūtary enease nono ae. Tyretyke nexiase asakoro, kaneru mūkuru retyry samo. Yrome aomiry zakareimo konōto omiry sã nexiase.

¹²Mokyro onokyroimo apitoryme aexihpyry tuisame konōto aexihpyry sã toehse ynororo. Tōmipona sero nono pōkō tyrise eya emero. Mame onokyroimo osemazupu kure rokē tyripose eya xine. “Kure mase imehxo,” kamexipotohme eya xine onokyroimo osemazuhme aexihpyry a, zupuhpyry ikurākahpyry ropa a.

¹³Mame tyjमितunuru tonepose eya. Apoto tonehpose eya kapu ae, tuhkākō neneryme.

¹⁴Sero nono pōkō tonekunohse eya tyjमितunuru eneporyke eya xine. Onokyroimo osemazupu neneryme tyjमितunuru tonepose eya xine. Ynara tykase ynoro eya xine:

– Mose onokyroimo panō imepÿ tyritoko eahmatohme, “Kure mase,” katohme ipoko, tykase mokyro nono ae itūtahpyry eya xine onokyroimo poko, tapema ke zupuhpyry etapahpyry poko, aekurākahpyry ropa poko. Kure mokyro ritohme ipanō tyripose eya xine.

¹⁵ Mame tyrise ahtao tyjमितunuru poe toto nyrihpyry taoseremanohpose eya aomitanohpo-tohme isene aehtohme. Mame isene toehse ynororo, tōtururu waro toehse. Imehnō etapary waro roropa toehse, “Kure mase,” kara toto ahtao tyya.

¹⁶ Mame tosety meropoase onokyroimo, emero ipery pokona emero emary pokona apotunuru wino, enara. Inunomo, poetohti, tymōkomokamo, tytineruke pyra exiketomo, tosēke erohketomo, typoetoke exiketomo, emero.

¹⁷ Mokyro nymeropohpyry pyra exiketō ahtao, mōkomo onepekahpopyra eya xine ynororo, mōkomo onekamopopyra roropa ynororo eya xine.

¹⁸ Tuaro ehtoko. Tuaro awahtao xine enetupuhnōko matose. Mokyro onokyroimo nymerohpyry enetupuhtohme mana, orutua esety poko. Ynara mana 666.

14

Jezu poetory tō eremiary poko

¹ Mame osenuhmase ropa. Kaneru mūkuru enease ypy Xiāo po. Imaro nexiase tuhkākomo, 144.000mākomo. Typerykō poko tymerose Ritōnōpo esety nexiase, Kaneru mūkuru esety ro-ropa.

² Mame omi etase kaino, kapu ae. Sōkane konōto sā nexiase. Konomeru sā roropa nexiase. Tuhkākō eremiaketō omiry etase. Toarē etory sā nexiase.

³ Xikihme nexiase toto Ritonõpo apõ myhto, isene exiketõ asakoropane exiketõ maro, tamuximãkõ maro. Tyrisenã eremiatoh poko toremiase toto. Moro eremiatoh waro pyra imehnõ mana. Mokaro rokẽ zuaro, 144.000mãkomo, topekahse toh mokaro Jezu a, sero põkõme ro toto ahtao ro.

⁴ Orutua kõ mokaro, kurãkõme mã toto. Tyyrypyrykõ poko pyra mã toto ipunaka Ritonõpo omipona rokẽ toehtohkõme. Naeroro nohpo tõ poko pyra mã toto, tyye pyra roropa mã toto. Kaneru mükuru omipona rokẽ mã toto imepỹ maro toehtohkõme onurumekara mã toto. Topekahse mã toto imehnõ sero põkõ maro pyra toto ehtohme. Tokarose mã toto Ritonõpo a osemazuhme kaneru mükuru a, enara.

⁵ Toipe mã toto ajohpe pyra. Zae rokẽ mã toto Ritonõpo a.

Ritonõpo nenyokyhpyry oseruao

⁶ Morarame imepỹ Ritonõpo nenyokyhpyry enease aytoryhtao kae kapu kuroko. Omĩ kurã ekarose nytoase sero nono põkõ netaryme. Jũme moro omĩ kurã onytyromara mana. Emero pata tamuru põkõ netaryme, emero ituakyry netaryme, emero tyotyoro omiry ae exiketõ netaryme, emero pata esẽ poetory tõ netaryme.

⁷ Ynara nase opore:

— Ritonõpo zuno ehtoko, kure rokẽ tyritoko roropa. “Kure mase imehxo,” kahtoko eya, sero põkõ apiakatohtoh toehse exiryke porehme. Naeroro oesekumurukõ po oporohtoko Ritonõpo ãpataka, “Kure mase,” katohme eya. Kapu rihpõme

ynororo, nono tōkehko rihpōme, tuna konōto ro-
ropa iporiry tōkehko emero rihpōme mana.

⁸ Mame mokyro apitorymā mykapo imepỹ
Ritonōpo nenyokyhpyry tooehse. Ynara nase
ynororo:

– To! Tonahkase Papironia pōkō mana.
Pata konōtome nexiase repe. Yrome nohpo sã
imeimehnō poko exikety sã toehse. Eukuru
tokamose eya emero ětohme. Tynamokyry ěpōko
eya xine mana jehnahpyry, tymaro toto ehtohme.
Mokyro sã Papironia pōkō toehse Ritonōpo a,
nase.

⁹ Mame mokaro asakoro aehtoh mykapo imepỹ
Ritonōpo nenyokyhpyry tooehse. Ynara tykase
ynororo:

– Onokyroimo xihpyry omipona awahtao xine,
kurāme mokyro ekaroryhtaō roropa oya xine
mokyro esety meropōko matose operykō pokona.
Operykō pokona pyra ahtao oemarykō mypany
pokona esety meropōko matose.

¹⁰ Yrome moro sã tyripose oya xine ahtao
ozehno xine exīko Ritonōpo mana ipunaka.
Onokyroimo poetory wãnohnōko Ritonōpo
mana emero, apotoimo htaka, axitunety htaka,
tynenyohtyã kurã neneryme, kaneru mūkuru
neneryme roropa.

¹¹ Moro apoto erexītory, toto wãnohtoh erexītory
onuhkehpyra exīko mana jūme. Etuarimakehpyra
mã toto, saereme, koko roropa, onokyroimo kure
ekaronanomo, inyrihpyry kahpyry kure ekaro-
nanō roropa, esety merohpōkō roropa typokona
xine. Mokaro etuarimakehpyra mã toto, tykase
ynororo.

¹² Naeroro oseanahtotoko Ritonõpo poetoryme awahtao xine, aomipona toehse oexirykõke. Jezu onenetupuhkehpyra roropa awahtao xine oseanahtotoko.

¹³ Mame omi etase ropa kapu ae. Ynara nase:

— Ynara imeroko: “Ritonõpo nyrohmanohpotoh poko erohketõ toorikyrykohtao tãkye exiko toh mana.”

— Aõ, ajohpe pyra nase, nezukuase Ritonõpo Zuzenu. Oseremãko mã toto toerohkehxiõpo xine. Toerohtamitukõ apoiko roropa mã toto, nase Ritonõpo Zuzenu.

Otyro epery apoiry sã nono põkõ apiakary mana

¹⁴ Mame osenuhmase ropa. Akurũ enease karimutumano. Moro akurũ po kapu ae ayhtohpyry panõ enease typorohse. Typarimãke nexiase uuru risẽ ke zupuhpyry poko. Otyro sahkatoh nexiase emahpo, taere exikety.

¹⁵ Morarame imepỹ Ritonõpo nenyokyhpyry tutõtase Ritonõpo maro oturutoh tae. Opore ynara nase ynororo akurũ po iporotyhpyry a:

— Atapemã ke isahkako otyro epery apoitohme oya, isahkatoh po toehse exiryke. Nono põkõ tahpirãse sã mã toto, tykase ynororo.

¹⁶ Morarame tytapemã ke nono po tỹkyryry tysahkase eya, akurũ po iporotyhpyry a. Otyro epery anymyry sã nono põkõ tanỹse eya.

¹⁷ Mame imepỹ Ritonõpo nenyokyhpyry enease. Ritonõpo maro oturutoh tae nutõtase, kapu ao, tytapemake roropa taere exikety ke.

¹⁸ Imepỹ Ritonõpo nenyokyhpyry tooehse ahno nekarory zahkatoĥ poe. Apoto eraseme kynexine. Opore tõturuse ynororo tytapemake exikety a. Ynara tykase ynororo:

– Atapemã ke uwa epery isahkako, uwa esary po, nono po, tahpirãse exiryke, tykase.

¹⁹ Naeroro tytapemake exikety a uwa epery tysahkase. Moro epery tomase eya euhkatoĥ aka, zehno Ritonõpo ehtoĥ aka.

²⁰ Mame axikaru euhkary sã moro epery touhkase euhkatoĥ ao, pata myhto. Munu tutõtase euhkatoĥ ae iporiry samo, 300 kirometuru mosa exiry. Zueme exiry toiro meturu zokonaka.

15

Etuarimatoĥ konõto otyhkatoĥ poko

¹ Morarame imepỹ osenuruhkatoĥ konõto enease kapu ao, Ritonõpo nenyohtyã 7mãkõ enease 7me tyrohsemyimo maro, etuarimatoĥ konõto maro. Imehnõ wãnohtoĥ moro etyhpyrymano. Iirypyrymãkõ zehno Ritonõpo ehtoĥ etyhpyry moro.

² Mame osenuhmase ropa. Tuna konõto panõ enease kutehi samo, otoxie kutehi ahtaĥo kamirarame apoto maro. Onokyroimo poremãkaponanõ enease roropa. Onokyroimo nyrihpyry poremãkaponanomo, 666 ke tosehke exikety poremãkaponanõme roropa toĥ nexiase. Xikihme toĥ nexiase tuna konõto panõ ehpio. Osekuroko toare exikety toto emahpo nexiase Ritonõpo nekarotyã eya xine. Etõko toĥ nexiase.

³ Eremiãko roropa toh nexiase Moeze, Ritonõpo poetory nymerohpyry ae. Kaneru mûkuru poko eremiãko roropa toh nexiase. Ynara nase toto:

“Papa Kapuaono, Ritonõpo imehxo mase.

Onyrytyã kure kuhse mana.

Orẽpyra mase.

Pata tamuru esẽ mase. Zae mase.

Ajohpe pyra mase onyrytyã poko.

⁴ Onoky oouno pyra exikety nae nah?

Arypyra, oouno emero mã toto,

yna esẽme oexiryke.

Imehxo oehtoh poko ekãtõko mã toto emero porehme.

Omorõ rokẽ kurãme nymyry mase.

Pata tamuru põkõ emero oehnõko mã toto,

‘Kure mase,’ katohme oya.

Kure rokẽ orĩko mã toto.

Tosekumuru po porohnõko mã toto oẽpataka,

kure oexiry eneryke tyya xine,

emero pata põkõ punero,”

tykase toto toremiarykõme.

⁵ Moromeĩpo tyorõ enease ropa kapu ao. Ritonõpo maro oturutoh enease, tapi. Moro tao kamisa risẽ nexiase, Ritonõpo apõ esaryme. Totapuruhmakase nexiase.

⁶ Mame Ritonõpo maro oturutoh tae tutõtase inenyoytyã 7mãkomo. Imaro xine tyrohsemyimo etuarimatoh konõto etyhpyrymã nexiase. Upo karimutumã ke tõtupohtose toh nexiase, rino risẽ ke, ikurikahpyry panõ ke. Aozahparakõme uuru risẽ nexiase tymyhse.

⁷ Mame isene exikety toiro nexiase Ritonõpo õpataka, asakoropane exikety. Eya kasanamã

tokarose Ritonõpo nenyoyhtyamo a 7mākomo a. Uuru risē tokarose eya xine, 7me. Pehme kasanamā nexiase, iirypyrymākō zehno Ritonõpo ehtoh ke. Orihpŷme exiketyme Ritonõpo mana jūme.

⁸ Mame orexīto ke typehkase Ritonõpo maro oturutoh nexiase, Ritonõpo imehxo ehtoh poe, ijamitunuru poe, enara. Moro taka omōsaromepyra imehnō toehse etuarimatoh konōto etyppyry exitāne, Ritonõpo nenyoyhtyā 7mākō nenehtyā otyhkatāne.

16

Kasana pehme zehno Ritonõpo ehtoh ke

¹ Morarame omi konōto etase Ritonõpo maro oturutoh tao. Ynara nase tynenyoyhtyamo a, 7mākomo a:

– Ytotoko. Kasana ao exikety ikuātatoko. Zehno jehtoh ikuātatoko nono pona, nase ynororo.

Kasana 1mano

² Naeroro Ritonõpo nenyokyhpyry osemazuhme aexihpyry toytose. Tykyryry tukuāse eya nono pona, kasana aono. Muretano xihpyry toehse onokyroimo kahpyry esety ke tŷpokōke exiketō pokona, inyrihpyry xihpyry kure ekaronanō pokona roropa.

Kasana 2mano

³ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry akorō a tykasanary tukuāse tuna konōto kuaka. Aorihtyā munuhpyry sā toehse tuna. Tunakuaōkō kana tōkehko toorihse emero porehme.

Kasana 3mano

⁴ Morarame Ritonõpo nenyokyhpyry oseruao aehtopo a tykasanary tukuãse tuna tõi kuaka, tuna tõi enatyry kuaka roropa. Munume tanyhtanohpose moro.

⁵ Imepÿ Ritonõpo nenyokyhpyry omiry etase, tuna erase omiry etase. Ynara tykase ynororo:

– Zae rokẽ mase. Azahkuru pyra roropa mase ipunaka iiryryrymãkõ wãnoypyry poko oya, kure oexiryke. Kure exikehpyra mase, moino ro mase roropa.

⁶ Ritonõpo poetory totapase eya xine. Urutõ kõi totapase roropa. Naeroro toto etapãko roropa mase. Zae ro tynyrihpyrykõ epehpyry apoïko mã toto, tykase.

⁷ Mame imepÿ omi etase tynekarory zahkatoh poe. Ynara nase:

– Kuesẽkõ Ritonõpo imehxo mase. Ajohpe pyra mase. Zae ro imehnõ apiakãko mase. Zae ro toto wãnohnõko mase, nase.

Kasana 4mano

⁸ Morarame Ritonõpo nenyokyhpyry asakoropane aehtopo a tykasanary tukuãse xixi pona. Ahno tyahkapose xixi a, piukah karyke itamurume.

⁹ Tyahse toto xixi ke piukah karyke. Mame Ritonõpo tykerekere mase eya xine, morohne wãnohtoh esẽme Ritonõpo exiryke. Yrome tyrypyrykõ onurumekara toh nexiase. “Kure mase, Ritonõpo,” kara toh nexiase roropa.

Kasana 5mano

¹⁰ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry omame aehtoh a tykasanary tukuãse onokyroimo apõ pona.

Tyarumãkapose onokyroimo esao. Kui tykase toto morotõkomo, jetũ toehse toexirykõke.

¹¹ Mame Ritonõpo Kapuaõ tykerekereemase eya xine jetũ toexirykõke muretano hpe roropa toexirykõke. Yrome tyyrypyrykõ onurumekara ro toh nexiase.

Kasana 6mano

¹² Mame Ritonõpo nenyokyhpyry omazũpona aehtopo a tykasanary tukuãse Eupyrati tunary pona. Moro tuna tãpaise emero porehme, tasarahse, tonore tuna esahpyry toehse. Osemame toehse, xixi tũtatoh wino pata tã esã esemaryme ehtohme.

¹³ Mame joroko tã enease oseruao. Pororu sã toh nexiase. Tutũtase toto zakareimo konõto mytae, onokyroimo xihpyry mytae ajohpe urutõ mytae, enara tutũtase toto.

¹⁴ Joroko tã mokaro, joroko tamuru poetory, tyjamtunuru eneponanomo. Nono poro ytõko mã toto oseruaõkomo, tuisa tã enehse, oximõme toto ehtohme etonatohme Ritonõpo Imehxo Exikety maro iiryryrymãkõ apiakatoh konõto toehse ahtaõ.

¹⁵ “Etatoko pahne,” ãko Jezu kyya xine. “Jeraximara awahtaõ xine omato oepyyry sã oehnõko ropa ase zuaro pyra awahtaõ xine. Tãkye exĩko matose tuaro awahtaõ xine, nyhpyra exikety sã awahtaõ xine, ãtakimahpyry sã awahtaõ xine. Morara awahtaõ xine tupokã sã ytoytõko matose, ehxiropyra roropa matose.”

¹⁶ Morarame nono põkõ tuisary tonehse joroko tomo a. Oximõme tonehse toto ona pona. Epereu omiry ae moro ona esety Amaketõme mana.

Kasana 7mano

¹⁷ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry a omazũmykaponato aehtoh a tykasanary tukuãse kakoxi tyryrykane pona. Aomiry opore exikety tõturuse Ritonõpo apõ poe imaro oturutoh tae. Ynara nase:

— Tõtyhkase mana. Nenahno! tykase.

¹⁸ Mame neneneh tykase, panaikato, konomeru, nono kywyh kywyh tykase, enara. Moino ro ahno ritopõpyry poe ro sero nono kywyh kywyh katopõpyry sã pyra kynexine. Jamihme sero nono kywyh kywyh tykase.

¹⁹ Pata konõto tohpahse roropa oseruao. Imehnõ patary tõ tuhke tãtakuphose emero pata tamuru punero sero nono po. Mame wenikehpyra Ritonõpo nexiase Papironia põkõ poko. Eukuru zetunuru ãpoase sã eya xine tykasanary ae toto zehno Ritonõpo ehtoh enetupuhtoh moro eukuru nexiase.

²⁰ Ahmõta emero osenepyra toehse, ypy tõ roropa tonahse.

²¹ Konopoimo tooehse tytopuke tũpore topu konõto samo, omoxtõ roropa. Toiro topu 45 kiru samo. Kapu ae toepukase ahno pona. Mame Ritonõpo tykerekerehase ahno a moro konopoimo pokoino, popyra eya xine exiryke ipunaka.

17*Orutua kõ poko nohpo ehtopõpyry poko*

¹ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry toiro tooehse ya, 7mãkõ maro nexiase. Tykasanake kynexine ynororo. Ynara kynako ya:

— Ymaro eropa, musurehpã wãnopry enekose. Mokyro musurehpã wãnopry enepõko ase oya. Ritonõpo omipona pyra exiketõ enetupuhtoh mokyro. Pata konõto põkõ mokaro. Tuna tõ pũto typatarykõ tyrise eya xine.

² Sero põkõ tuisary tõ mokyro poko toehse toto musurehpã poko toehse, nohpo poko exiketõ samo. Etỹketõ sã ipoko toehse toto sero nono põkomo, eukuru onẽkehpyra exiketõ samo, nohpo poko exikehpyra exiketõ sã roropa.

³ Mame Ritonõpo Zuzenu a tapoise ywy. In-enyokyhpyry jaroase ahno esaka pyra. Moroto nohpo enease typorohse onokyroimo po. Tahpire mokyro nexiase. Ipihpyry tymerose esety xihpyry ke Ritonõpo eunohtoh ke. Tupuhpyke nexiase 7me. Tyretyke roropa nexiase 10me.

⁴ Tupõ tamuruse nohpo a nexiase tahpiremy. Emeporyme uuru risẽ nae nexiase, topu kurã roropa typyne exiketomo, kasuruimo roropa. Emahpo kasana nae nexiase uuru risemy. Moro kasana pehme nexiase iirypyry ke nuriame exikety ke roropa, typoko imeimehnõ ehtopõpyry epehpyry ke.

⁵ Ipery poko esety tymerose nexiase. Moro esety onenetupuhpyra imehnõ mana. Ynara mana: “Papironia konõto. Imeimehnõ poko exiketõ ãme mana, emero porehme. Tyrypyrykõ poko penetaketõ ãme roropa mana.”

⁶ Morarame mokyro eneryhtao ya, toetỹse exikety sã tãkye nexiase Ritonõpo poetory orihtopõpyry poko, toto etapatopõpyry poko tyya, enara. Jezu onurumekara toto exiryke totapase toto eya.

Mame mokyro eneryke ya osenuruhkase ipunaka.

⁷ — Oty katoh osenuruhkāko hma? tykase Ritonōpo nenyokyhpyry ya. — Ourūko ase mose nohpo poko. Onokyroimo poko roropa, nohpo puimane, tupuhpyke exikety 7me, tyretyke exikety 10me. Mokaro poko ourūko ase.

⁸ Mokyro onokyroimo isene kynexine aporo. Yrome toorihse ropa ynororo. Mame okynā pyra onuhnōko ropa mana amerehmā ae. Ytoytōko ropa mana. Imeīpo tonahkasēme exīko mana. Yrome aytorykohtao ro sero nono poro osenuruhkāko enenanō mana. Jezu poetory tō kara osenuruhkāko mana. Esetykō pyra mā Ritonōpo papē poko, typapē poko onymeropyra Ritonōpo exiryke pake, sero nono riryhtao, orihpỹme exiketō esetykō maro. Osenuruhkāko mokaro mana onokyroimo eneryke tyya xine. Isene ehxīpo toorihse ropa ynororo. Yrome osenēko ropa mana.

⁹ — Tuaro ehtoko. Enetupuhtoko. Mokyro zupuhpyry tō 7mākō ypyme mā toto. Moro ypy tō emory po mokyro nohpo typorohse mana. Moro ypy tō 7mākō tuisame roropa mā toto.

¹⁰ Omame tuisa tonahse ropa mā toto. Toiro tuisame ro mana. Toiro oehpyra ro mana. Tooehse ahtao okyna hkopyra exīko mana.

¹¹ Mame mokyro onokyroimo, isene ehxīpo, isene pyra toehse ropa tuisame 8māme exīko mana. Osemazuhme aporo 7māme nexiase. Imeīpo mokyro tonahkasēme exīko mana.

¹² — Iretyry 10me, onenetyā tuisame roropa mā toto. Exipyra ro mā toh aporo. Yrome kowenu tu-

isaryme exīko mā toto axītao rokene onokyroimo maro.

¹³ Mokaro 10mākō atae rokē mā toto onokyroimo pyno toexirykō poko. Tyjमितunurukō ekarory se rokē mā toto onokyroimo a, tuisame toexirykō ekarory se eya roropa mā toto.

¹⁴ Kaneru mūkuru maro tōsetaparykō se mā toto. Yrome toto poremākapōko kaneru mūkuru mana, tynymenekatyā maro, tosēkō onurumekara exiketō maro. Kuesēkōme mana, imehnō esā esēme imehxo mana. Sero pōkō tuisary tō esēme roropa mana.

¹⁵ Mame ynara nase Ritonōpo nenyokyhpyry ya:
– Moro tuna onenehpyry pona typorohse nohpo kahpyry, moro tuna ahnome mana. Imoihme mā toto. Pata tamuru pōkō mokaro. Tyotyorōkō omiry ae exiketō mokaro.

¹⁶ Morarame iretyry 10mākō onenetyā onokyroimo kyryryme, mokaro mā nohpo zehno exīko, mokyro emero rokē poko aexihpyry zehno exīko mā toto. Mame imōkomory arōko mā toto emero porehme. Tupoke pyra inomōko mā toto. Ipū ōnōko mā toto. Mame jahkāko toh mana enahkah-tohme.

¹⁷ Ritonōpo poe ipenetatoh rīko mā toto. Ipoē atae mā toto. Tuisame toexirykō ekarōko mā toto onokyroimo a tuisamehxo aehtohme, Ritonōpo omihpyry ae ro.

¹⁸ – Mame mokyro nohpo pata konōtome mana. Sero nono pōkō tuisary tō emero tōmipona tyrise eya, tykase ynororo ya.

Papironia enatyry poko

¹ Morarame imepỹ Ritonõpo nenyokyhpyry yhtory enease, kapu ae. Tuisamehxo nexiase. Kure aexiry ezurume sã konõto nexiase roropa. Ipoe saereme toehse sero nono emero porehme.

² Opore ynara tykase ynororo:

— Papironia tonahse, moro pata konõto patãpome toehse. Seromaroro joroko tõ esaryme toehse mana, akuaryhpo tõ esaryme rokene, iirypyryme exiketõ esaryme, torõ tõ xihpyry esaryme, enara.

³ Ynara exiryke, Papironia põkõ nohpo sã mana, imeimehnõ poko exikety samo. Eukuru ekamory sã tõsekarose ynororo imehnõ maro ehtohme. Sero nono põkõ tuisary tõ ipoko toehse. Sero põkõ mõkomo poko erohketõ tytineruke toehse tymõkomoke roropa Papironia põkõ pokoino, nohpo poko exiketõ sã typenetatohkõ poko toehse toexirykõke.

⁴ Morarame imepỹ omiry etase kaino kapu ae. Ynara nase:

— Moro pata irumekatoko, ypoetory tomo. Irumekatoko ipunaka.

Mokyro anakorehmara ehtoko iirypyrykõ poko, awãnohpyra xine Ritonõpo ehtohme.

⁵ Kaetoko sã iirypyry mana, ypy sã konõto. Naeroro inyrihpyry xihpyry poko wenikehpyra Ritonõpo mana.

⁶ Oritopõpyrykõ sã eya xine, moro sã mokyro tyritoko emetakame.

Epehmatoko iirypyhpyry epehpyryme, imotye roropa epehmatoko.

Ikasanary ipehkatoko jetunety ke.

Inekarohpyry oya xine jetunety,
moro motye ekarotoko ropa eya.

⁷ Ituarimapotoko, sam kamexipotoko eya.
Imynyhmapotoko, tuisame imehxo tōsekarose
exiryke.

Emero kurā tapoise eya tykyryryme.

Nohpo sã mana, ynara kane samo:

“Taro ywy tarōkō esemy.

Pytỹpo sã pyra ase.

Emynyhmara jũme ase, sam kara ase roropa,”
kane sã mana.

⁸ Morara exiryke mokyro wãnohtoh oehnōko mana
toiro ěmepry ae.

Tyrohsě oehnōko mana, etuarimatopo.

Emitapãnōko roropa mana.

Tyahkasěme exĩko mana,

tuãnohsěme exĩko,

orěpyra Ritonōpo exiryke,

nase ynōroro.

⁹ Morarame sero pōkō tuisary tō ipoko xine
aehtyã xitãko mana. Imaro xine tãkye aexityã pata
zatyry eneryke tyya xine xitãko mã toto. Apoto
erexĩtory eneryke tyya xine xitãko mã toto.

¹⁰ Amekeino rokě eněko mã toto, mokaro etuari-
matoh zuno toexirykōke.

— Myhene! Myhene! ãko mã toto. — Pata
imehxo nexiase repe. Orěpyra Papironia pōkō
nexiase repe. Yrome axĩ tonahse myhene, ãko mã
toto.

¹¹ Mōkomo ekamonanō roropa sero nono
pōkō xitãko mana. Mokaro hnamōko mã toto,
tymōkomorykō epekahnanō pyra toehse exiryke.

12 Morohne onepekahpyra mǎ toto, uuru, parata, topu kurǎkomo, kasuruimo te, kamisa karimutumano te, kamisa kurǎ ezuezumano, kamisa typyne exikety te, kamisa tahpirē roropa, wewe kurano te, maafim risemy, wewe kurǎ risemy, metau risemy, kurimene risemy, topuimo risemy, (maamore risemy).

13 Kanera tōkehko onepekahpyra mǎ toto, tonahsē emepory tōkehko, tyroxine zahsemy azawaimo, ixtaratu panono, ixtaratu, eukuru, oriu, pou risemy te, tiriiku puhturu roropa; pui tōkehko, kaneru tomo te, kawaru tomo, kahu tōkehko, namoto tō roropa. Morohne nae toh nexiase tokamosēme repe. Yrome epekahnanō pyra toehse.

14 Ynara āko mōkomo ekamonanō eya repe:

– Openetatopōpyry tō tonahse, omōkomory te, otinerū te, orēpyra oehtopōpyry roropa, emero tonahse mǎ jūme. Morohne onenepyra ropa mase jūme, āko mǎ toto.

15 Mōkomo ekamonanō tytineruke toehse tymōkomory ekamory poko moro pata po. Moino osenuhmāko mǎ toto, mokaro etuarimatoh kurūke, imaro xine toetuarimary se pyra toexirykōke. Xitāko mǎ toto, mokaro hnamōko.

16 – Myhene! Pata imehxo nexiase, myhene! Tupoke kurǎ ke moro pōkō nexiase ezuezumǎ ke, tahpirē ke roropa. Uuru risǎ ke roropa tynamuruke nexiase toto topu kurǎ ke roropa typyne exiketō ke, kasuruimo ke roropa.

17 Axī tymōkomoke pyra toh toehse. Tonahse emero porehme.

Wapu esē tō mā, imaro xine ytoketō roropa te, wapu poko erohketō roropa imehnō erohketō roropa tuna konōto po amekeino tōsenuhmase toto.

¹⁸ Pata zatyry eneryke tyya xine, orexīto eneryke roropa tyya xine, yronymyryme tyxitase toto. Ynara tykase toto:

— Pata kurāme nexiase. Ipanō pyra mana, tykase toto.

¹⁹ Nono tyrise eya xine tuhpokoxi xine, tyxi-tarykōke, pata hnamoryke tyya xine.

— Myhene! Pata imehxo nexiase repe! Moro pata po wapu konōto tō, emero tuna konōto poro ytoketō tytineruke toehse, tymōkomoke toehse roropa, moro pata pōkō tymōkomoke itamurume exiryke. Yrome axī tonahse emero porehme.

²⁰ Atākyematoko kapuaōkomo, mokaro enatyry poko. Atākyematoko Ritonōpo poetory tomo, in-ymenekatyā roropa imehnō amorepananōme. Ritonōpo poe urutō kō roropa atākyematoko. Mokaro tuānohse eya oryhmatamitukōme.

²¹ Mame Ritonōpo nenyokyhpyry a topu konōto tanỹse, jamihme exikety a. Moro topu zumo exiry saipe konōto sã kynexine. Mame tuna konōto kuaka moro topu tomase eya. Ynara nase:

— Topu tomase ahtao nakuaka axī nerỹko mana. Moro saaro axī Papironia pōkō enahnōko mana typatarykō maro. Jūme osenepyra ropa exīko mā toto.

²² Rue tōkehko onetara exīko morotōkō mana. Erohketō roropa onetara mā toto. Erohketō pyra exīko roropa mana. Tiriiku apotoh osetara exīko roropa mā moroto jūme.

²³ Nāparina saerekara exīko mana. Niotaketō omiry pytakētō omiry roropa osetara moroto exīko mana. Mōkomo ekamonanō imehnō motye orēpyra toh nexiase repe. Pyaxime toehtohkōke imehnō tonekunohse eya xine, emero pata tō pōkō, nase.

²⁴ Papironia pōkō tuānohse kynexine urutō kō totapase eya xine exiryke, Ritonōpo poetory to-
tapase roropa eya xine, imehnō totapase roropa sero nono pōkō eya xine, enara.

19

¹ Moromeīpo tuhkākō omiry panō etase ropa, opore exikety kapu ao. Ynara nase:

— Kure Ritonōpo mana, kypynanohnekōme mana, tuisame kuhse mana, orēpyra roropa mana.

² Zae mana, kure roropa mana imehnō apiakary poko. Mokyro nohpo iirypyryme exikety tuānohse eya iirypyryme sero pōkō tyrise exiryke eya, toto poko toehse exiryke. Mokaro tuānohse Ritonōpo a typoetory totapase eya xine exiryke, nase mokyro.

³ Mame opore ynara tykase ropa toto:

— Kure mase, Ritonōpo! Moro pata imehxo aexihpyry zahkehpyra mana. Erexītory onuhkehpyra roropa mana jūme, tykase toto.

⁴ Mame tamuximākō 24mākō tosekumurukō po typorohse toto. Morararo onokyroimo asakoropane exiketō tosekumurukō po typorohse toto.

— Kure mase, katohme Ritonōpo a. Tapō po Ritonōpo nexiase.

— Aō, tykase toto. — Kure mase, Ritonōpo, tykase toto.

Kaneru mūkuru otuhtoh konōto pytatohme

⁵ Morarame Ritonõpo apõ poe omi etase ropa. Ynara nase:

— “Kure mase, Ritonõpo,” kahtoko Kuesēkomo a, ipoetoryme awahtao xine, emero porehme, tuisa tomo, tuisame pyra exiketõ roropa. “Kure mase,” kahtoko Ritonõpo zuno exiketomo, tykase.

⁶ Morarame tuhkākō omiry panõ etase ropa, sōkane panõ roropa, konomeru samo. Ynara nase:

— Kure mase, Ritonõpo. Yna esēme mase emero porehme. Tuisa Imehxo Exikety mase.

⁷ Satākyematone. Soseahmatone roropa, “Kure mase,” sykatone eya ime kuhse aexiryke. Ynara exiryke, kaneru mūkuru pytatoh toehse mana. Mame nohpo oryxime exikety tyse exikety oepyyr eraximāko mana. Mokyro sã sytatose ekurākāko Kuesēkō oepyyr ropa eraximatohme.

⁸ Tupõ kurā amurūko nohpo mana, upo karimutume kuhse exikety. Mokyro sã Ritonõpo poe ipoetory tō kure exīko mana, nase ynororo. (Toto zupõme sã kure toto ehtoh mana.)

⁹ Mame ynara nase Ritonõpo nenyokyhpyry ya:

— Ynara imeroko, tãkye exīko mã toto eahmatyamo otuhtoh konõto pona, kaneru mūkuru pytatoh pona, tykase ynororo.

Mame ynara tykase ropa:

— Jomihpyry moro zae mana Ritonõpo poe, tykase.

¹⁰ Mame imyhtokoxi typorohse ywy, “Kure mase,” katohme eya repe. Yrome ynara nase ya:

— Arypyra. Asã ywy Ritonõpo namotome rokene. Imehnõ Ritonõpo poetory sã roropa ase. Jezu nekarohpyry zae ehtoh enetupuhnanõme

matose. Ritonõpo rokẽ ěpataka oporohtoko, “Kure mase,” katohme eya.

Jezu nekarohpyry zae ehtoh enetuputyryke tyya xine pape tymerose urutõ komo a Ritonõpo pœe.

Kawaru po ytokety, karimutumã po

¹¹ Mame kapu etapuruhmakary enease. Moroto kawaru karimutumã nexiase. Mokyro kawaru po ytokety esety Kure Exikety. Ajohpākarama ro-ro-pa esety akorony, zae imehnõ apiakaryke eya. Imehnõ poremākapõko roropa mana.

¹² Enuru zemime sã nexiase, apoto samo. Zupuhpyry po parimã tuhke nexiase, uuru risemy. Esety tymerose ipoko. Yrome ynororo rokẽ moro esety waro kynexine.

¹³ Zupõ munuhpe nexiase porehme. Tosehpase roropa ynororo Ritonõpo omiryne.

¹⁴ Mokyro mykapo tuhkākõ toytose, kapuaõkomo, soutatu tomo. Kawaru po toytose toto, karimutumã po. Tupoke kurã ke toh nexiase, ikurikasenã sã roropa.

¹⁵ Mame ratoimo taere exikety tutūtase sã mokyro mytae. Moro ke pata pōkō poremākapõko mana. Tyjमितunuru ke tōmipona toto ripõko mana. Kurimene jamitunuru sã orēpyra tōmipona emero tyrīko mana. Mame axikaru euhkapory sã axikaru eukuru riryhtao euhkatoh ao, moro sã tōmipona pyra exiketõ wānohnõko mã Ritonõpo, zehno toehse toexiryke.

¹⁶ Zupõ poko roropa esety tymerose jaxiry poko roropa: “Tuisa tō tuisary, Esēkō esemy,” tymerose roropa nexiase.

17 Morarame xixi ao Ritonõpo nenyokyhpyry enease xikihme. Ynara nase opore kurumu tō netaryme:

— Osehtoko xiaro oximōme õtuhtohkō konōto pona, Ritonõpo nekarohpyry pona.

18 Osehtoko xiaro tuisa tō pū õse, pirikateru tō maro, soutatu tō roropa, kawaru tōkehko, epo ytoketō maro. Emero ahno pū õnōko matose tosēke exiketomo, typoetoke exiketomo, imehxo exiketomo, ime pyra exiketō roropa, enara.

19 Morarame onokyroimo enease sero pōkō tuisary tō maro typoetory tō soutatu tō maro. Tōximōse toh nexiase etonatohme kawaru po ytokety maro ipoetory tō maro, enara.

20 Morarame onokyroimo tapoise, urutō ajohpe exikety maro. Mokyro nexiase tyjमितunuru enetaonohnōko onokyroimo ěpataka. Morohne tyjमितunuru enepotopōpyry ke tyya imehnō tonekunohse eya. Onokyroimo esety ke tymerose exiketō tonekunohse eya, “Kure mase,” kananō roropa onokyroimo a. Mame mokyro onokyroimo tomase, urutō ajohpe exikety maro apotoimo htaka. Orihpỹme tomase toto apotoimo htaka. Ikuhpo sã konōto apotoimo mana, zemime roropa mana topu zahkasē samo.

21 Ipoetorykō tuose roropa tyratō ke tỹtao tyra-tokemy a, kawaru po ytokety a. Mame mokaro aorihtyã pū tōse kurumu tomo a. Tuesapare toehse toto.

20

1.000me jeimamyry

¹ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry enease ayhtoryhtao kapu ae. Eutary konõto etapuruhmakatoh nae nexiase emahpo soroto panono. Ketì konõto roropa emahpo nexiase.

² Zakareimo panõ tapoise eya. Okoimo pakato ro nexiase. Mokyro ro joroko tamuru nexiase. Satanaxi esety akorõ roropa. Mokyro tymyhse eya tehme rokẽ aehtohme, miime jeimãtoh ponãmero.

³ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry a mokyro tomase moro eutary konõto aka. Mame moro eutary konõto tapuruse eya. Tapuhse roropa eya tûtara aehtohme, sero pata tõ põkõ onenekunohpyra ropa aehtohme. 1.000me jeimamyry taropose ahtao rokẽ mokyro tûtanohpõko ropa Ritonõpo mana axïtao rokene.

⁴ Morarame tuisa tõ apõ enease, epo typorohse exiketõ roropa. Imehnõ apiakananõme tohse toto Ritonõpo poe. Morarame Jezu poetory ekepyry tõ zuzenu enease. Zehnotokõ netapatyã nexiase Ritonõpo omiry poko imehnõ amoreparyke eya xine, Jezu nekarohpyry ekaroryke roropa eya xine. Tosekumuru po porohpyra exiketõ mokaro onokyroimo ãpataka. Inyrihpyry ãpataka roropa porohpyra toh nexiase. “Kure mase,” kahnõ roropa mokaro onokyroimo a. Onokyroimo esety onymeropopyra roropa toh nexiase typerykõ pokona, tomarykõ pokona roropa, enara. Naeroro tõsemãse ropa toto; tuisame tohse roropa toto Kyrixtu maro, nono põkõ esẽme, miime jeimãtoh pona.

⁵ Ësemãtoh ropa moro osemazupu po. (Imehnõ aorihtyã mã ãsemãpyra aporo. Miime jeimamyry taropose ahtao rokẽ ãsemãnõko ropa mã toto.)

⁶ Yrome tãkye exĩko mã mokaro ěsemamyryhtao moro ěsemãtoħ osemazupu po. Mokaro mã orihpyra ropa exĩko. Omõpyra roropa mã toto apotoimo htaka. Ritonõpo maro oturuketõme mã toto Ritonõpo a Kyrixtu a roropa. Imaro tuisame exĩko mã toto miume jeimãtoħ pona.

Joroko tamuru poremãkatopõpyry poko

⁷ Moromeĩpo miume jeimamyry taropose ahtao joroko tamuru tũtanohpõko ropa Ritonõpo mana ãpuruhpyry tae,

⁸ sero nono pona ayaytotoħme ropa. Pata tõ põkõ enekunohnõko mana sero nono po emero, Koke põkomo, Makoke põkõ roropa. Mame toto anonohpõko joroko tamuru mana toto etonatoħme. Tuhke toto exiry isawã samo tuna konõto ehpio.

⁹ Atahpahnõko roropa mã toto nono poro. Ritonõpo poetory esary zomye exĩko mã toto. Moro pata nupunato Ritonõpo a. Mame kapu ae apoto emapõko Ritonõpo mana joroko tamuru poetory enahkatohme.

¹⁰ Morarame joroko tamuru mokaro enekunohne emãko mana apotoimo htaka, zemime exikety htaka. Moro htaka onokyroimo tomase osemazuhme, urutõ ajohpe exikety maro. Etuarimãko mã toto moro htao saereme, koko. Jumãme zetũkehpyra mana.

Apiakatoħ etyħpyry

¹¹ Morarame tuisa apõ konõto enease, karimumano. Tapõ po typorohse exikety enease roropa. Ewinoino sero nono toepase samo, kapu roropa toepase samo, osenepyra toehse.

¹² Morarame aorihtyã enease xikihme tuisa apõ ãpataka tuisamehxo exiketomo, tuisamãkõ kara, enara. Pape tõ tytiapose. Imepỹ pape roropa tytiapose, jũme Ritonõpo maro exiketõ papeny. Aorihtyã tapiakase eya, toto nyrihpyry enexĩpo emero porehme, tymerose exiryke pape pokona.

¹³ Morarame tuna konõto kuae aorihtyã tutõtase ropa. Nono ae roropa aorihtyã esae tutõtase ropa aorihtyamo. Tapiakase toto emero porehme toto nyrihpyry kure exiry enetupuhxĩpo.

¹⁴ Morarame orihtoh tomase aorihtyã esary maro apotoimo htaka. Ikuhpo sã konõto apotoimo mana. Moro apotoimo orihtoh akorõme mã moro.

¹⁵ Morarame mokaro esetykõ pyra ahtao jũme Ritonõpo maro exiketõ papẽ pokona mokaro emãko mã apotoimo htaka. Ikuhpo sã konõto apotoimo mana, enara.

21

Kapu tyrisenano nono roropa

¹ Morarame kapu enease tyrisenano. Nono roropa tyrisenã enease. Pakatokõ kapu nono maro osenepyra toehse. Tuna konõto pyra nexiase roropa.

² Mame Ritonõpo Patary Kurã enease, Jerusarẽ tyrisenano. Ayhtory enease kapu ae Ritonõpo poe. Tõtyhkase nexiase tosẽ eraximãko. Niotakety sã nexiase. Niotakety upo kurã amurũko tynio oepyyry eraximatohme.

³ Mame omi etase opore exikety, Ritonõpo apõ poe:

– Seromaroro Ritonõpo esary nono põkõ maro mana. Toto maro osesarĩko mana. Toto esẽme exĩko mana.

⁴ Toto xity korokãko mana toto enuru ae. Orihpyra ropa exĩko mã toto, emynyhmara roropa. Xitakehnõko toh mana, sam kara exĩko pakatokõ tonahse exiryke, tykase.

⁵ Mame ynara nase tapõ po typorohse exikety:

– Seromaroro emero tyrĩko ase tyrisenãme, tykase.

Ynara nase roropa ya:

– Moro imeroko, ajohpe pyra exiryke, zae rokẽ mana, tykase.

⁶ Mame ynara tykase ropa ynororo:

– Tõtyhkase mana. Ywy ase osemazuhme aexihpyry. Etyhpyrymã roropa ase. Tuna se awah-tao xine ekarõko ase oya xine, õkurukõme. Soe-soekane kuae anÿnõko ase õkurukõme orihpÿme oehtohkõme. Topehke pyra roropa mana.

⁷ Mame yzehno exikety poremãkaporyhtao oya xine, ynekarohpyry apoĩko matose. Oesẽkõme exĩko ase Ritonõpome jexiryke. Ypoenõme exĩko matose roropa.

⁸ Yrome jomipona pyra exiketõ, imehnõ zuno exiketõ roropa, imehnõ ewokananomo te, imeimehnõ poko exiketõ kahpyry roropa, imehnõ etapananomo te, tyyrypyry poko exiketomo te, joroko tõ poko exiketomo te, pyaxi poko exiketõ roropa, Ritonõpo myakãmananomo imepÿ ke te, ajohpe exiketõ roropa, mokaro esaryme apotoimo exĩko mana. Zemime mana topu zahkatoh samo. Ikuhpo sã konõto roropa mana. Moro orihtoh akorõme mana, nase ya.

Jerusarē tyrisenano

⁹ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry 7mã toiro tooehse ya tykasanake aexihpyry nexiase tyrohsemyimo maro, etuarimatoh konõto maro. Ynara nase ya:

— Ymaro eropa. Niotakety senetase, kaneru mükuru pyty, nase ya.

¹⁰ Mame yporemãkase ropa Ritonõpo Zuzenu. Mame jaroase Ritonõpo nenyokyhpyry ypy emory pona kaetokõ pona. Mame Jerusarē enease, pata kurano ayhtory kapu ae Ritonõpo poe.

¹¹ Saereme nexiase, Ritonõpo ezuru ke. Zemime sã nexiase osene tuhkã samo, topu kurã tyyne exikety jasape samo, kyrixtau akusasame exikety samo.

¹² Apuru konõto nae nexiase, kaetoko roropa. Omõtoh 12me nexiase, 12me omõtoh eraximananõ roropa nexiase, Ritonõpo nenyohyamo. Moro omõtoh 12mãkõ pokona Izyraeu mükuru tõ esetykõ tymerose 12mãkomo.

¹³ Oseruao omõtoh nexiase xixi tütatoh wino, oseruao roropa xixi omõtoh wino. Oseruao omõtoh roropa nexiase inikahpoe, oseruao roropa ikurenae.

¹⁴ Moro pata apuru tyrise topu konõto po. 12me topu nexiase. Moro topu pokona tymerose kaneru mükuru nymenekatyã esetykomo, 12mãkomo.

¹⁵ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry, ymaro oturukety, nae nexiase mosa ehtoh kuhtopo, zumo pata ehtoh kuhtohme, omõtopo, apuru, enara ikuhtohme.

¹⁶ Moro pata tahramehme mana, zumo exiry mosa exiry sã mana. Mame pata tukuhse Ritonõpo

nenyokyhpyry a tykyryry ke, ikuhtoh ke, pata mosa exiry 2.400 kirometurume nexiase, zumo exiry morararo, kaetoko exiry morararo 2.400 kirometurume nexiase.

¹⁷ Mame pata apuru tukuhse Ritonõpo nenyokyhpyry a. Kaetoko exiry 65 meturume nexiase. Tykyryry ke tukuhse, ahno kyryry sã nexiase.

¹⁸ Moro apuru tyrise topu kurã ke. Jasape ke pata tyrise uuru kurã ke. Kutehi sã nexiase akusasame.

¹⁹ Pata apuru apõ emepory nexiase topu kurãkomo typyne exiketomo. Moro pata apuru apõ nymyry topu kurã nexiase jasape. Epo tyoro topu kurã sapira nexiase. Jeuraono akata nexiase. Asakoropane aehtoh ropa ezemerauta nexiase.

²⁰ Omame aehtoh roropa saratonika nexiase. 6me aehtoh roropa saratio nexiase. 7me aehtoh roropa kyrisoritõ nexiase. 8me aehtoh roropa periropo nexiase. 9me aehtoh roropa topazio nexiase. 10me aehtoh roropa kyrisoparazo nexiase, 11me aehtoh roropa jasõtu nexiase, 12me aehtoh roropa ametixta nexiase.

²¹ Omõtoh apuru 12mãkõ perora nexiase. Toiro omõtoh apuru toiro perora nexiase. Moro pata esemary uuru kurã risẽ nexiase. Akusasame nexiase kutehi samo.

²² Ritonõpo maro oturutoh pyra moro pata po nexiase Kuesẽkõ Ritonõpo moroto exiryke. Ime kuhse exikety ynororo, kaneru mükuru sã exikety imaro roropa mana.

²³ Xixi se pyra moro pata po, nuno se pyra roropa, saereme exiryke, Ritonõpo a tyeipose

exiryke, ezurume sã kaneru mŭkuru exiryke roropa.

²⁴ Morara exiryke saeremae ytoytõko moroto sero põkõ mana. Sero põkõ tuisary tytinerũkõ arõko mã toto morotona. Tymõkomorykõ kurã roropa tynekarorykõme morotona arõko mã toto.

²⁵ Pata omõtoh anapurupyra mã toto saereme ahtao. Omõtoh anapurupyra mã toto jũme kohmãpyra exiryke moroto.

²⁶ Mame emero nono põkõ tykyryrykõ kurã tynekarorykõme morotona arõko mã toto. Tytinerũkõ roropa moro pata pona arõko mã toto.

²⁷ Yrome mã nuriame exiketõ omõpyra ipunaka moro pata pona. Iirypyryme exiketõ roropa, ajohpe exiketõ roropa omõpyra mã toto moro pata pona. Mokaro rokẽ, tosetykõ tymerose exiketõ kaneru mŭkuru papẽ pokona jũme Ritonõpo maro exiketõ esetykõ maro, mokaro rokẽ omõnõko mã toto moro pata pona.

22

Wãto ehtoh enepotopõpyry Jezu a

¹ Morarame Ritonõpo nenyokyhpyry iporiry panõ enepoase ya, orihpyra ehtopo, zemizemikane, akusasame exikety. Moro tuna Ritonõpo apõ poe tûtãko mana kaneru mŭkuru apõ poe.

² Pata esemary konõto rãnakuroko ytõko moro tuna mana. Tuna ehpio asakoro ro orihpỹme ehtoh epery zoko nexiase. Emero nuno pune eperytãko mã kehko. 12me eperytãko mana toiro jeimamyry aroporyhtao. Zary roropa tuhke pata põkõ kurãkatohme mana.

³ Pohnõ pyra mã moro pata po, Ritonõpo zamaro pyra exiketõ pyra mana.

Ritonõpo apõ moroto mana. Kaneru mũkuru apõ roropa mã moro pata po. Mame:

— Kure mase, ãko eya ipoetory tõ mana.

⁴ Ëmyty enẽko mã toto. Toto pery poko Ritonõpo esety tymerose mã roropa.

⁵ Kohmãpyra ropa mã moroto. Nãparina se pyra mã toto, xixi se pyra roropa mã toto Kuesẽkõ Ritonõpo a tyeipose exiryke. Mame tuisame exĩko mã toto, jũme.

Jezu oepyy ropa poko

⁶ Morarame ynara tykase Ritonõpo nenyokhy-pyry ya:

— Moro omi zae mana. Ajohpe pyra mana. Kuesẽkõ Ritonõpo Tuzenu ekaroneme mana urutõ komo a. Tynenyokhy-pyry tonehpose typoetory tõ amorepatohme. Okynã pyra morohne onenetyã exĩko mã rahkene, tykase ynororo ya.

⁷ — Etatoko pahne, ãko Jezu. Okynã pyra oya xine oehnõko ropa ase. Tãkye exĩko matose ynmeropohpyry omipona awahtao xine. Moro pape ynmeropohpyryme mana, ãko mana kyya xine.

⁸ Ywy ase João, morohne etahpono, enehpono, enara. Morarame morohne totakehse ya ahtao tonekehse roropa ya ahtao, nono pona yporotyase jesekumuru po Ritonõpo nenyokhy-pyry myhtokoxi, “Kure mase,” katohme eya repe, morohne eya tonepose ya exiryke.

⁹ Yrome ynara nase ya:

– Arypyra! Jeahmara exiko! Ywy roropa Ritonõpo poetoryme ase, asamo. Imehnõ Jezu poetory tō urutō kō sã roropa ase. Emero sero pape omipona exiketō sã roropa ase. Ritonõpo rokē eahmako, tykase ynororo ya.

¹⁰ Mame ynara tykase ropa ya:

– Ritonõpo poe onymerohpyryme mana, sero pape. Okynã pyra morohne exiko mã emero porehme. Naeroro moro ononẽpyra exiko.

¹¹ Ah tyyrypyrykō poko exiketō morara rokē nexĩ toto. Ah nuriame exiketō nuriame rokē nexĩ toto. Yrome ah zae ehtoh se exiketō zae rokē nexĩ toto. Ah kurãkō kure rokē nexĩ toto, nase ya Ritonõpo nenyokyhpyry.

¹² – Etatoko pahne! ãko Jezu. – Okynã pyra ase oehnõko ropa. Oepehpyrykō enehnõko ase ymaro onyrihpyrykō epehpyryme. Popỹ rihpõkō popỹ apoiko mã toto. Yrome kurã rihpõkō kurã rokē apoiko mã toto. Ýme jomipona aexityã itamurumehxo epehpyry apoiko mã toto.

¹³ Osemazuhme exine senohne exipyra ahtao ro. Sero tonahse ahtao nae ro ase.

¹⁴ Tãkye matose tupoke ikurikasenã panõ ke oexirykõke. Oorypyrykō tukurikase ahtao, jũme Ritonõpo maro ehtoh epery enahpõko oya xine Ritonõpo mana. Aarotoryko roropa mana omõtoah ae typataka.

¹⁵ Yrome, tyyrypyrykō poko exiketō omõpyra mana, joroko poko exiketomo, pyaxime exiketomo, imeimehnõ poko xihpyry exiketomo, imehnõ etapananomo, imehnõ wonanomo, imehnõ orihmaponanomo, ahno nyrihpyry ke Ritonõpo myakãmananomo, ajohpe se exiketomo,

ajohpe exiketõ roropa. Mokarohne omõpyra mã toto moro pona.

¹⁶ – Ywy ase Jezu. Ynenyokyhpyry aropoase morohne ekarotohme oya xine tõximõse ypoetory tõ ahtao. Tuisa Tawi paryme ase. Maparukawa enery sã oya xine ãmehsasaka ahtao, moro sã jenyryhtao oya xine ãmehnõko sã matose, tyrisenã sã exiõko matose.

¹⁷ Kurã Zuzenu ynara ãko niotakety maro:

– Osehtoko! ãko toto.

Morara kary etaryhtao oya xine, morararo:

– Osehtoko! kahtoko.

Osehtoko tuna se exiketomo. Topkehke pyra ynekarory apoitoko, õkurukõme samo jũme Ritonõpo maro oehtohkõme, emero rokene.

Etyhpyry

¹⁸ Ywy ase João. Ynara kary se ase oya xine, jomihpyry etananomo a, Ritonõpo poe ynymerohpyry sekeremananomo a roropa. Tomeseke ehtoko ynymerohpyry onymotyẽkara ehtoko. Jomihpyry motyẽkaryhtao oya xine awãnohtoryõko roropa mã Ritonõpo tyrohsẽ ke. Ynymerohpyry tyrohsẽ poko, morohne ke awãnohtoryõko mana.

¹⁹ Morararo Ritonõpo nekarohpyry myakãmaryhtao oya xine ãpiakatoryõko mã Ritonõpo typoetory tõ maro pyra oehtohkõme. Morara ahtao jũme Ritonõpo maro ehtoh epery onenahpyra ekurehnõko matose. Omõpyra roropa matose pata kurã pona. Morohne tymerose ya sero pape poko.

²⁰ Ynara ãko mã morohne poko otuarõtanohnekomo:

— Okynã pyra oehnõko ropa ase, ãko.

Ah noehno ropa. Osehko ropa Tamuxi Jezu, yna esẽme oexiryke.

²¹ “Opoetory tõ pyno exiko Papa, emero porehme,” ãko ase Kuesẽkõ Jezu a opoko xine. Ënara.

[]
**Khmer Standard Version of the Holy Bible in
the Khmer Language of Cambodia**

Copyright © 1997, 2005 The Bible Society in Cambodia

[]

© រក្សាសិទ្ធិដោយសមាគមព្រះគម្ពីរសកល

គ្រប់ ផ្នែក នៃ សៀវភៅ នេះ មិន ត្រូវ បាន ផលិត ឬ ប្រើប្រាស់ តាម ទំរង់ ឬ មធ្យោបាយ បែប អេឡិចត្រូនិក ឬ ម៉ាស៊ីន ណាមួយ រួម ទាំង ការ ថត ចម្លង អាត់ សំលេង ផ្ទុក នូវ ទិន្នន័យ ប្រព័ន្ធ ណាមួយដែលអាចយកមកប្រើ ដោយគ្មានការអនុញ្ញាតពីសមាគមព្រះគម្ពីរកម្ពុជា។ ប្រសិនបើ មានការដកស្រង់អត្ថបទគម្ពីរចាប់ពី ១០០០ខ ឡើងទៅ ត្រូវសុំការអនុញ្ញាតពីសមាគមព្រះគម្ពីរ កម្ពុជ

Quotations of the Bible in Khmer Standard Version in any form, must obtain written permission from the Bible Society in Cambodia if the quoted material is inclusive of at least 1,000 verses, or a copy of any book wholly or partially, which amounts to 50% of the book quoted. For any long quotation, notice of copyright must appear as follows: Text copyright © 1997, 2005 United Bible Societies. Used by permission.